№ 10. Warszawa, 1 października 1932 r. Rok VI.

DZIENNIK URZĘDOWY
POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

TREŚĆ.

Transport. **354.** Zarządzenie D. P. M. T. z dn. 13 września 1932 r. L. 4236/I/5/32 w sprawie adresowania przesyłek kolejowych do Państwowego Magazynu Surowców Tytoniowych w Gdyni.

Maszyny i urządzenia techniczne. **355.** Okólnik D. P. M. T. Nr. 68 z dn. 1 września 1932 r. L. 151/22/II/5/32 w sprawie konserwacji maszyn i urządzeń technicznych niebędących w ruchu.

Gospodarka materjałowa. **356.** Zarządzenie D. P. M. T. z dn. 22 września 1932 r. L. 2636/II/2/32 w sprawie zestawień tablicowych zapasów surowca tytoniowego.

Uprawa tytoniu, wykup i fermentacja. **357.** Zarządzenie D. P. M. T. z dn. 27 sierpnia 1932 r. L. 1926/II/3/32 w sprawie niszczenia łodyg tytoniowych. **358.** Zarządzenie D. P. M. T. z dn. 30 sierpnia 1932 r. L. 1952/II/3/32 w sprawie przedwstępnej fermentacji i suszenia tytoniu krajowego. **359.** Zawiadomienie D. P. M. T. z dn. 2 września 1932 r. L. 1969/II/3/32 w sprawie referatu Dr. L. Kaznowskiego „Wędzenie liści tytoni ciężkich". **360.** Okólnik D. P .M. T. Nr. 72 z dn. 21 września 1932 r. L. 2149/II/3/32 w sprawie metod fermentacji krajowego surowca ze zbioru r. 1932.

SPRAWY OGÓLNE

327.

PISMO USTĘPUJĄCEGO DYREKTORA P. M. T. D-ra ALEKSANDRA KREUTZA.

Warszawa, dn. 2 września 1932 r.

Do
wszystkich Działów i Biur Dyrekcji P. M. T., Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Opuszczając swe dotychczasowe stanowisko służbowe, przekazuję z dniem 2 września 1932 r. obowiązki Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego w ręce mego następcy Pana Dyrektora Eugenjusza Łopuszańskiego.

W chwili tej pragnę wyrazić pracownikom Dyrekcji i podległych Zakładów słowa podziękowania za ich wysiłki, zmierzające do usprawnienia agend Polskiego Monopolu Tytoniowego w trudnych warunkach pracy.

Wierzę, że dotychczasowi moi współpracownicy również i nadal nie będą szczędzili trudu i dobrej woli w wykonywaniu powierzonych im zadań, aby zapewnić naszemu Przedsiębiorstwu trwały rozwój zgodnie z interesem Skarbu Państwa i pożytkiem społeczeństwa.

Dyrektor Polskiego Monopolu Tytoniowego.
(—) *Dr. A. Kreutz*

328.

PISMO DYREKTORA EUGENJUSZA ŁOPUSZAŃSKIEGO, OBEJMUJĄCEGO STANOWISKO DYREKTORA P. M. T.

Warszawa, dn. 2 września 1932 r.

Do
wszystkich Działów i Biur Dyrekcji P. M. T., Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Powołany przez Władze Naczelne na stanowisko Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego, obejmuję z dniem dzisiejszym swe obowiązki służbowe z tą niezłomną nadzieją, że duch współpracy i poczucie odpowiedzialności i obowiązku będą ożywiały, jak i dotychczas, szeregi wszystkich pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego, a koordynacja wysiłków i wzmożona wydajność pracy pozwolą kontynuować realizację podjętych już zamierzeń i przyczynią się do osiągnięcia coraz to lepszych rezultatów w przyszłości.

p. o. Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego
(—) *E. Łopuszański*

329.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 30 sierpnia 1932 r.
L. 451/I/1/32

w sprawie pism terminowych wysyłanych do Ministerstwa Skarbu (Departament Akcyz i Monopolów).

Do
Panów Szefów Działów, Kierowników Biur i p. Naczelnika Kancelarji w D. P. M. T.

Podając do wiadomości pismo Pana Podsekretarza Stanu W. Jastrzębskiego z dn. 25 sierpnia r. b. L. D. VI. 12761/1/32 treści następującej:

„W celu usprawnienia obiegu spraw pomiędzy Monopolami i Dep. VI Ministerstwa Skarbu proszę o

1. oznaczanie aktów terminowych przy ekspedycji pieczątką „Terminowe" i wpisywanie pod napisem żądanej daty załatwienia,

2. telefoniczne zawiadamianie urzędniczki, prowadzącej u mnie kontrolę spraw terminowych o wysłaniu sprawy terminowej z tem, że w zawiadomieniu będzie wskazane:

a) wysyłający,
b) odbiorca,
c) treść sprawy,
d) wyznaczony przez wysyłającego termin do załatwienia sprawy.

Urzędniczka, prowadząca u mnie kontrolę załatwiania spraw terminowych będzie kontrolę tę prowadziła również w stosunku do wszystkich spraw terminowych, obiegających pomiędzy Dep. VI i Monopolami" —

zarządzam w związku z tem, co następuje:

1) pisma Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, wysyłane do Ministerstwa Skarbu (Departamentu VI — Akcyz i Monopolów), wymagające z treści swej szybkiej i terminowej decyzji, względnie załatwienia, winny być przesyłane wraz z referatami (brudnopisami) do p. Naczelnika Kancelarji Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z oznaczeniem na pierwszej stronie (okładce) referatu pieczątką „terminowe — data załatwienia . . . ." z wpisaną odręcznie datą załatwienia przez Ministerstwo Skarbu;

2) p. Naczelnik Kancelarji Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego obowiązany jest prowadzić osobiście ewidencję pism terminowych i po otrzymaniu referatu wraz z podpisanym czystopisem oznaczonego pieczątką „terminowe . . . . .", zaopatrzyć czystopis w takąż pieczątkę z uwidocznieniem daty wskazanej na referacie i dopilnować natychmiastowego wysłania pisma;

3) jednocześnie p. Naczelnik Kancelarji obowiązany będzie każdorazowo telefonicznie zawiadamiać urzędniczkę, prowadzącą u Pana Podsekretarza Stanu W. Jastrzębskiego kontrolę załatwień spraw terminowych, o wysłaniu pisma z wymienieniem treści sprawy (nagłówek pisma), terminu załatwienia (przez Ministerstwo), podaniem nazwiska (osoby zawiadamiającej) i zanotowaniem nazwiska odbiorcy telefonicznego zawiadomienia.

Powyższe dane winny być zanotowane w książce ewidencyjnej z oznaczeniem godziny wysłania pisma i zawiadomienia (telefonicznego).

Dyrektor Polskiego Monopolu Tytoniowego

(—) *Dr. A. Kreutz*

330.

WYJAŚNIENIE D. P. M. T.

z dnia 22 września 1932 r.

L. 481/I/1/32

w sprawie opłat stemplowych od poręczenia skryptów dłużnych.

Do

Urzędów i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego (wszystkie).

Na zapytanie jednego z Urzędów Wykupu Tytoniu, w jakiej wysokości mają być pobierane opłaty stemplowe od poręczenia skryptów dłużnych, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia, że opłata od udzielonego poręczenia w myśl art. 117 Ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 41 1932 r. poz. 413) wynosi po 5 zł. od każdej osoby, udzielającej poręki.

Za Dyrektora P. M. T.

p. o. Szefa Działu Ogólnego

(—) *Zenon Hartman*

SPRAWY OSOBOWE

331.

OKÓLNIK Nr. 22 PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 22 sierpnia 1932 r.

Nr. 49 - 13/5

w sprawie zwrotu opłaty szkolnej w szkołach średnich za dzieci funkcjonarjuszów państwowych, wojskowych, sędziów i prokuratorów.

Do

wszystkich P. P. Ministrów w Warszawie.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11 marca o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam w porozumieniu z PP. Ministrami Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co następuje:

W okólniku Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu z dnia 4 września 1925 r. L. 14604 ustęp 2 punktu 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Za dzieci, uczęszczające do klas podwstępnych, wstępnych i pierwszych prywatnych szkół średnich ogólno-kształcących, na wstępny i pierwszy kurs prywatnych seminarjów nauczycielskich, oraz na prywatne roczne kursy nauczycielskie nie zwraca się opłaty szkolnej, bo klasy te i kursy nie mają odpowiednika w szkolnictwie państwowem".

Zarządzenie niniejsze obowiązuje od początku roku szkolnego 1932/33.

332.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 7 września 1932 r.

L. 1968/II/3/32

w sprawie zmiany zarządzenia z dnia 3 marca 1932 r. L. 1210/I/2/32 o zryczałtowaniu diet i kosztów podróży instruktorów uprawy tytoniu.

Do

Urzędów Wykupu Tytoniu, Urzędów Wykupu Tytoniu i Państwowych Magazynów wyrobów tytoniowych, Państwowych Fabryk wyrobów tytoniowych w Krakowie i Wodzisławiu.

W części IV zarządzenia z dnia 3 marca 1932 r. L. 1210/I/2/32, w sprawie zryczałtowania diet i kosztów podróży instruktorów uprawy tytoniu (Dziennik Urzędowy Dyrekcji P. M. T. Nr. 4, poz. 223) skreśla się końcowe ustępy począwszy od ustępu 5, zaczynającego się od słów „zgodnie z postanowieniem § 7", a w ich miejsce zamieszcza się następujące postanowienia: „Instruktorzy uprawy tytoniu prowadzą przewidziane w § 7 regulaminu dla instruktorów uprawy tytoniu z dnia 23 czerwca 1926 L. 6236/Pr/IX/26 dzienniki zajęć służbowych, w których zapisują kolejno dzień po dniu wszystkie wykonane czynności służbowe w miejscowościach powierzonych im rejonów. Dziennik zajęć służbowych służy instruktorowi jako

dowód, że pełnił służbę zgodnie z wyznaczonym mu programem zajęć, a w szczególności, że wykonywał rzeczywiście czynności służbowe, wyznaczone mu programem zajęć, w miejscowościach i terminach w programie tym wskazanych.

Instruktor uprawy tytoniu obowiązany jest mieć dziennik zajęć służbowych w służbie zawsze przy sobie i na żądanie okazać go swym przełożonym.

Instruktorzy uprawy tytoniu powinni stwierdzać swą obecność u poszczególnych plantatorów w celach służbowych przez zamieszczenie odpowiednich adnotacyj na ich dokumentach koncesyjnych (pozwoleniach na uprawę tytoniu), zaopatrzonych swym podpisem, datą i pieczęcią urzędową (stampilją). Instruktor może jednak odstąpić od stwierdzenia pełnienia czynności u plantatora w sposób wyżej wskazany, jeżeliby to było połączone z większemi trudnościami lub stratą czasu.

W każdym razie instruktorzy uprawy tytoniu powinni za każdorazowym pobytem w celach służbowych w poszczególnych miejscowościach powierzonych im rejonów podpisywać dokumenty koncesyjne (pozwolenia na uprawę tytoniu) przynajmniej dwu plantatorów przez siebie wybranych. Nazwiska tych plantatorów powinni wskazać przełożonemu Urzędowi lub Zakładowi Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Urzędnicy kontrolujący działalność instruktorów uprawy tytoniu obowiązani są przy każdej inspekcji zbadać zgodność dziennika zajęć służbowych z wydanym instruktorowi programem zajęć służbowych i na dowód skontrolowania umieścić swój podpis wraz z odpowiedniemi uwagami na dzienniku zajęć służbowych. W razie inspekcji pod nieobecność instruktora kontrolę jego pracy prowadzi się przez zbadanie jego podpisów i adnotacyj na dokumentach koncesyjnych plantatorów przez niego wskazanych.

Instruktorzy uprawy tytoniu obowiązani są z końcem miesiąca przesłać odpisy swych dzienników zajęć służbowych przełożonemu Urzędowi, względnie Zakładowi.

Urzędy i Zakłady P. M. T. zarządzające okręgami uprawy tytoniu przedkładają Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego do 10 dni każdego miesiąca:

1) sprawozdanie o stanie prac poszczególnych instruktorów w powierzonych im rejonach uprawy tytoniu,
2) odpisy dzienników zajęć służbowych, otrzymane od instruktorów za ubiegły miesiąc,
3) odpisy programów zajęć służbowych wydanych instruktorom na bieżący miesiąc,
4) odpisy list płatniczych ryczałtów za bieżący miesiąc".

W związku z niniejszem zarządzeniem skreśla się ustęp c) i trzecie zdanie ustępu a) § 7 regulaminu dla instruktorów uprawy tytoniu z dnia 23 czerwca 1926 L. 6236/Pr/IX/26.

Zarazem przestaje obowiązywać zarządzenie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dnia 25 maja 1932 L. 866/II/3/32 w sprawie kontroli czynności instruktorów uprawy tytoniu.

Za Dyrektora P. M. T.
Wice Dyrektor Handlowy
(—) *St. Rościszewski*

333.

DEKRET

z dnia 27 września 1932 r.
L. 5888/I/2/32

o mianowaniu Kierownika Biura Osobowego Zenona Hartmana Szefem Działu Ogólnego.

Do
Pana Zenona Hartmana, Kierownika Biura Osobowego w Dyrekcji P. M. T., w/m.

Poruczam Panu kierownictwo Działu Ogólnego Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego w charakterze Szefa Działu.

P. o. Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego
(—) *E. Łopuszański*

SPRAWY ROBOTNICZE

334.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 19 września 1932 r.
L. 4570/I/3/32

w sprawie zatrudniania robotników w dnie bezczynności fabryk i zakładów.

Do
wszystkich Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zauważyła, że niektóre fabryki i zakłady zatrudniają w dnie wolne od pracy, t. zw. „świętówki", zbyt wielką liczbę robotników przy pracach pomocniczych, remontach i t. p.

Polecając korzystanie z pracy robotników w dniach wolnych od pracy ograniczyć do wypadków rzeczywistej potrzeby i wyjątkowych wypadków, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego poleca równocześnie pilnie przestrzegać kolejności powoływania do tych prac w miarę możności wszystkich robotników tak, aby z tej racji nie tworzyła się wśród nich grupa uprzywilejowanych, mających zwiększone zarobki dekadowe.

Za Dyrektora P. M. T.
P. o. Szefa Działu Ogólnego
(—) *Zenon Hartman*

FABRYKACJA

335.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 65.

z dnia 30 sierpnia 1932 r.
L. 1205/V/5/32

w sprawie cechowania skrzyń z wyrobami tytoniowemi.

Do
wszystkich Państwowych Fabryk wyrobów tytoniowych.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zarządza, aby skrzynie z wyrobami gotowemi przed wy-

syłką ich z fabryki były znakowane cechą firmową „P. M. T." niezależnie od bieżącej numeracji fabrykacyjnej i napisów przewidzianych instrukcją materiałową.

Cecha „P. M. T." winna być umieszczana na prawej ściance skrzyni, licząc za przednią ściankę z napisami.

Wielkość poszczególnych liter ustala się:
wysokość 34 mm.,
szerokość 25 mm.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Finansowego

(—) *W. Oziemski*

336.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 7 września 1932 r.

L. 7885/III/2/32

w sprawie zwrotu worków skrętkowych.

Do

Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych w Krakowie, Starogardzie; Państwowego Magazynu Wyrobów Tytoniowych w Kowlu, Lublinie, Równem, Brześciu n/B., Częstochowie, Katowicach, Wadowicach, Nowym Sączu, Tarnowie, Rzeszowie, Przemyślu, Stanisławowie, Kołomyi, Baranowiczach; Państwowego Magazynu Surowców i Wyrobów Tytoniowych w Grodnie, we Lwowie; Urzędu Wykupu Tytoniu i Państwowego Magazynu Wyrobów Tytoniowych w Jagielnicy.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zawiadamia, że, wobec wzmożonej produkcji skrętek w Państwowej Fabryce Wyrobów Tytoniowych w Wodzisławiu, należy bezzwłocznie wysłać do wyżej wymienionej Fabryki wszystkie posiadane na składzie próżne worki skrętkowe.

W przyszłości zechce tamt. Zakład nie przetrzymywać próżnych worków skrętkowych, lecz w miarę nagromadzenia się większych partyj odwrotnie zwracać je do Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych w Wodzisławiu.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Zakupów

(—) *J. Dutkowski*

337.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 9 września 1932 r.

L. 195/II/4/32

w sprawie ujednostajnienia sposobu sklejania pudełek klapkowych w fabrykach.

Do

Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych w Monasterzyskach, Krakowie, Poznaniu — Wojskowa, Łodzi, Radomiu, Warszawie — Dzielna, Warszawie — Kaliska, Wilnie i Winnikach.

Uzupełniając zarządzenie z dnia 28.V. b. r. L. 106/II/4/32 w sprawie ujednostajnienia sposobu sklejania pudełek klapkowych à 20 i à 10 we wszystkich fabrykach, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zezwala fabrykom, które natrafiły na pewne trudności w osiągnięciu norm wydajności pracy przy stosowaniu powyższego sposobu, na kontynuowanie dawnego sposobu, jednakże tylko w tym wypadku, o ile usunięcie wspomnianych trudności wymagać będzie dość długiego czasu.

Fabryki, które powrócą do swojego sposobu sklejania, pozostawią jedną grupę robotnic dla obserwacji postępów pracy przy sklejaniu systemem dwójkowym.

Jednocześnie wyjaśnia się, że o ile opaskowanie pudełek po 20 szt. okaże się zbędne, należy zaniechać dalszego opaskowania.

Sprawozdania o wykonaniu powyższego oraz wyczerpujące spostrzeżenia i uwagi, jakie nasunąć się mogą przy stosowaniu tych sposobów, względnie projekty nowych wraz ze szczegółowym opisem i wymiarowemi rysunkami obiegu pudełek w tak zwanych karetkach (stosowanych w niektórych fabrykach przy składaniu pudełek zamiast do skrzyń) skierują fabryki do Działu II/4.

Za Szefa Działu

Kierownik Biura Produkcji Pomocniczej

(—) *E. Perkowski*

ZAKUPY

338.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 71

z dnia 12 września 1932 r.

L. 8129/III/2/32

w sprawie prób klejów.

Do

wszystkich Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych i Fabryki Opakowań i Etykiet w Poznaniu — Staszica.

W ostatnich czasach Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego coraz częściej spotyka się z wypadkami nadsyłania przez Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych próbek klejów w niewłaściwych opakowaniach, wskutek czego próba w czasie transportu

zostaje zanieczyszczona (rdza, resztki pasty do podłogi w puszkach i t. p.) lub też wyschnięta (pudełko papierowe lub drewniane) i nie nadaje się do laboratoryjnego badania.

Fakty powyższe świadczą, że Fabryki nie zdają sobie należycie sprawy z celowości nadsyłania prób. Dyrekcja P. M. T. wyjaśnia, że na podstawie laboratoryjnego porównania prób nadsyłanych z próbami wzorcowemi (specjalnie konserwowanemi). Dyrekcja P. M. T. sprawdza jakość dostarczanych do Fabryk klejów i decyduje o ich przyjęciu względnie postawieniu do dyspozycji firmie dostawczej.

Powyższe może być osiągnięte tylko w tym wypadku, o ile nadesłana próba nie ulegnie zmianie w czasie transportu i będzie identyczna, jak dostarczona partja kleju.

W przyszłości, przy wysyłaniu do Dyrekcji P. M. T. prób klejów, winny Fabryki ściśle stosować się do wszystkich niżej podanych postanowień:

1) Próba kleju w ilości nie mniejszej, jak 250 gramów i nie większej, jak 500 gramów, winna być wysyłana w czystem naczyniu szklanem, szczelnie zamkniętem i tak opakowanem, by nie uległo ono rozbiciu w czasie transportu.

Jedynie klej dekstrynowy winien być nadsyłany w ilości 1 kg.

Zamiast szklanego opakowania (zwłaszcza przy próbach wagi 500 g i 1 kg) mogą być użyte opakowania drewniane lub metalowe, wykluczające wysychanie i zanieczyszczenie próby w czasie transportu (paczki drewniane, szczelne z grubych 18 mm, wyłożone papierem parafinowanym, pudełka blaszane z blachy nierdzewiejącej angielskiej i t. p.).

2) Próba kleju do wysyłki winna być zasadniczo pobierana z głębi beczki. W wypadkach, gdy klej na powierzchni, przylegającej do ścianki beczki, psuje się lub wykazuje zmianę konsystencji (poza normalnem wysychaniem), czyniącej go nieużytecznym, należy wysyłać dwie próby, jedną z głębi beczki, drugą z miejsca, gdzie zachodzą zmiany w jakości kleju.

Sposób pobrania próby winien być zaznaczony zarówno na samej próbie, jak też we właściwem sprawozdaniu.

3) a. Zasadniczo próby klejów nadsyłać należy z pierwszych partyj dostaw do nowych umów. Po otrzymaniu z Dyrekcji P. M. T. decyzji, że pierwsza partja kleju odpowiada warunkom odnośnej umowy, winny Fabryki dokonywać odbiorów następnych partyj na podstawie wzoru kleju zachowanego z pierwszej partji, (z której próba uznana została przez Dyrekcję P. M. T. za odpowiadającą umowie).

b. Dalsze wysyłanie prób kleju (do tej samej umowy) winno mieć miejsce jedynie w wypadku stwierdzenia, że partja kleju różni się od pierwszej partji (z której wysłana była próba) pod względem koloru, zapachu, konsystencji i t. p. lub też klej ten posiada usterki zmniejszające użyteczność kleju, np. pleśnienie, fermentowanie, oddzielanie wody, ujemne oddziaływanie na organizm ludzki i t. p.

4) Jednocześnie z próbą winno być wysłane do Dyrekcji P. M. T. właściwe sprawozdanie, w którem podać należy cel wysłania próby.

W wypadku wysyłania próby, przewidzianym w punkcie 3 b) niniejszego zarządzenia, należy dokładnie opisać zauważone usterki oraz podać następujące dane:

1) czy i w jakim stopniu zauważona usterka zmniejsza użyteczność kleju,

2) czy usterka nie dałaby się usunąć i w jaki sposób (dodanie wody, wymieszanie, dodanie dekstryny, przegotowanie i t. p.).

Nadsyłanie prób bez sprawozdań lub też umieszczanie sprawozdań wewnątrz opakowania próby (jak to dotychczas niektóre Fabryki czynią) jest niedopuszczalne.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Zakupów

(—) *J. Dutkowski*

MAGAZYNOWANIE

339.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 67

z dnia 1 września 1932 r.

L. 2376/II/2/32

o odbiorze, magazynowaniu i konserwacji surowców tytoniowych.

Do wszystkich

Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych; Państwowych Magazynów Surowców Tytoniowych; Państwowych Magazynów Sur. i Wyr. Tytoniowych; Państwowych Magazynów Wyrobów Tytoniowych w Kołomyi, Stanisławowie, Przemyślu, Kowlu, Brześciu n/B., Toruniu; Urzędu Wykupu Tytoniu w Grudziądzu.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego przesyła w załączeniu „Instrukcję o odbiorze, magazynowaniu i konserwacji sur. tyt." (Instr. mag.).

Instrukcja ta zawiera uzupełnienia obowiązujących dotychczas przepisów technicznych, zawartych w okólnikach, Instrukcji materjałowej i podręczniku „Towaroznawstwo tytoniowe" oraz przedstawia kodyfikację tych przepisów; tem samem tracą równocześnie moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe przepisy wydane w przedmiocie odbioru, magazynowania i konserwacji sur. tyt.

Natomiast pozostają w mocy przepisy dotyczące manipulacji przy odbiorze i wysyłce, zarachowania surowców, tudzież składania sprawozdań. Sprawozdania należy uzupełniać „Schematami zamagazynowania" według przyległego wzoru.

W celu dokładnego sporządzania schematów udziela się następujących wskazówek:

1) „Schematy zamagazynowania" należy przedkładać tylko z końcem każdego ćwierćrocza łącznie z „Wykazami zapasów" (3.I., 3.IV., 3.VII., 3.X.)

2) Przestrzeń założoną surowcem należy zakreskować pionowemi kreskami, umieszczając na zakreskowanej przestrzeni oznaczenie surowca (np. BAIV) oraz Nr. tablicy.

3) Jeżeli w ciągu ćwierćrocza sprawozdawczego została tablica przełożona na to same miejsce, należy obok N. tablicy zaznaczyć fakt przełożenia symbolem x.

4) Przedkładanie schematów winno nastąpić w najbliższem ćwierćroczu po otrzymaniu z Dyrekcji Polskiego Monopolu arkuszy schematowych.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Produkcji

(—) *M. Zdrojewski*

Załącznik do L. 2376/II/2/32.

A. ODBIÓR SUROWCÓW.

I. PRZYJMOWANIE SUROWCÓW DO MAGAZYNU.

Odbiór z wagonów kolejowych.

Przy odbiorze surowców z wagonów kolejowych należy baczyć, czy wagony są suche i nieprzeciekające, czyste, i nie zdradzają woni obcej, poza wonią tytoniu, czy okiennice wagonu i drzwi przylegają w sposób uniemożliwiający zaciekanie śniegu lub deszczu z boku, czy bele nie są uszkodzone wskutek wstrząsów podczas transportu.

Odbiór z wozów transportu lokalnego.

Jeżeli odbiór odbywa się nie na własnej rampie, lecz surowiec musi być przewożony, należy baczyć, czy surowiec nie jest zamoczony, uszkodzony lub zanieczyszczony.

Odbiór z okrętu.

Przy odbiorze bezpośrednio z okrętów należy baczyć, czy towar nie uległ hawarji lub zanieczyszczeniu, oraz czy nie nasiąkł wonią obcych ciał *).

Zabiegi przy surowcach zmarzniętych, wysuszonych lub zagrzanych.

Surowce, które nadeszły już w stanie zmarzniętym, przesuszonym lub zagrzanym, należy najpierw ułożyć w chłodnym lokalu, a dopiero po odmarznięciu, wyrównaniu wilgotności i ochłodzeniu, mogą być ułożone w sterty.

Porządkowanie transportu, ważenie i zamagazynowanie.

Po wyładowaniu i przeliczeniu jednostek przy transportach nadeszłych w normalnym stanie winna nastąpić segregacja w/g grup, prowenjencji i klas, następnie stwierdzenie wagi, tary i t. p. czynności związane z odbiorem ilościowym przy przestrzeganiu przepisów o ważeniu, wystawianiu dokumentów i zarachowaniu.

*) Ponadto przy odbiorze należy zachować przepisy i wskazówki dotyczące odbioru ilościowego surowców i związanego z nim postępowania reklamacyjnego wobec zakładów transportowych.

Po dokonaniu tych czynności i zarachowaniu ilościowem następuje prowizoryczne ułożenie materjału do chwili odbioru jakościowego.

II. ODBIÓR JAKOŚCIOWY.

Skład Komisji.

Odbiór jakościowy odbywa się komisyjnie w składzie ustalonym przez Dyrekcję P. M. T. Przy dokonywaniu czynności odbioru jakościowego (ekspertyzy) obowiązują przepisy oddzielnej instrukcji.

W skład komisji odbiorczej mogą wchodzić również urzędnicy zakładu, w którym odbiór jest dokonywany. Jeżeli w skład komisji nie wchodzi kierownik zakładu, ma on prawo i obowiązek brania w niej udziału w charakterze obserwatora.

Wzory.

Wzory zakupowe powinny z chwilą rozpoczęcia jakościowego odbioru znajdować się już w posiadaniu zakładu i być przedstawione komisji.

Przygotowanie materjału do odbioru jakościowego.

Przy surowcach beczkowych otwieranie beczek winno nastąpić dnia poprzedniego, natomiast otwieranie bel winno być uskutecznione tuż przed rozpoczęciem ekspertyzy.

Lokal dla odbioru.

Dla odbioru jakościowego winien być przygotowany lokal jasny, lecz o oświetleniu łagodnem; do tego celu nadają się lokale o oknach zwróconych na północ, zachód lub wschód. Światło jaskrawe należy przyciemnić firankami muślinowemi lub z białego rzadkiego płótna. Stół do łamania bel ustawia się w ten sposób, żeby promienie słońca nie padały nigdy wprost na badane bele. Należy bezwzględnie także unikać światła odbitego od budynków malowanych kolorowo lub murów niewyprawionych lub drzew, gdyż w świetle takim kolor badanych liści przedstawia się inaczej od rzeczywistego.

B. KONSERWACJA.

Czynności przygotowawcze.

W miarę postępu prac komisji odbiorczej należy wykonać czynności przygotowawcze do konserwacji. W szczególności, należy jednostki przeglądnięte przez komisję przywrócić do normalnego stanu, t. j. ścisnąć, wyprostować, zasznurować, obszyć, rogoże i worki zaszyć, skrzynie i beczki zbić i naprawić.

Rozsegregowany przez komisję materjał w/g jego zaszeregowania, stanu zdrowotnego i t. p. ma być ułożony w oddzielnych miejscach, w sposób przepisowy.

Materjał zakwestjonowany i odrzucony ma być również doprowadzony do zupełnego porządku.

Materjał hawarowany, zatęchnięty lub zapleśniały z materjału odrzuconego ma być trzymany w stanie otwartym, umożliwiającym przesuszenie aż do czasu otrzymania co do niego dyspozycji. Pod względem konserwacji każdą partję należy traktować indywidualnie.

Kierownik magazynu powinien sobie już od nadejścia partji i podczas jakościowego odboru porobić notatki o jej charakterystyce (kolor, stan przy odbiorze liści, stan zdrowotny, wilgotność, błędy fermentacyjne, niebezpieczeństwo wtórnej fermentacji i t. p.), które mu posłużą do indywidualnego traktowania partji magazynowanego surowca.

Układanie surowca w stosach.

Surowce w opakowaniu miękkiem mogą być układane tylko na podkładach.

Surowce beczkowe muszą spoczywać na legarach. Nie można układać surowca zbyt blisko grzejników lub przewodów centralnego ogrzewania. Od ścian winny być surowce oddalone najmniej o 30 cm.

Układanie na stelażach.

Bele w opakowaniu miękkiem mogą być układane na stelażach (stojakach) lub w stosy. Magazynowanie surowców na stelażach daje lepsze warunki do ich konserwacji, jak magazynowanie w stosach, gdyż unika się zagrzewania, gniecenia dolnych partyj, uzyskuje się lepszy dostęp powietrza i ogranicza się potrzebę częstego przekładania. Pozatem, w wysokich magazynach wykorzystuje się lepiej pojemność magazynu, mając możność układania towaru na półkach stelaży wyżej, niż to jest możliwe przy formowaniu normalnych stosów. Wysokość jednak stelaży w wysokich lokalach musi być przynajmniej o ½ do 1 metra niższa od wysokości lokalu, gdyż w górnej części powietrze jest za ciepłe i lokal musi posiadać pewne minimum powietrza dla wchłonięcia wydostających się z bel gazów. W niskich magazynach stelaże umożliwiają jedynie lepszy przebieg konserwowania. Przechowywanie surowca w stelażach nie zapobiega bynajmniej wtórnej fermentacji surowców świeżych, ale, wskutek braku większego ciśnienia na poszczególne bele i ułatwioną respirację, ułatwia jej przebieg i zmniejsza jej niebezpieczne konsekwencje. Z tych względów powinny być układane na stelażach w pierwszej linji surowce belowe, które nadeszły do magazynu w stanie zmarzniętym, surowce o nadmiernym procencie wilgoci, surowce młode, które jeszcze nie przeszły wtórnej fermentacji i surowce silnie sprasowane i pomierzwione o utrudnionej respiracji, a więc skłonne do jełczenia i zatęchnięcia, jak Caloup i Tonga.

Przy układaniu w stelażach układa się bele pojedyńczo na półkach tylko w tym wypadku, jeżeli to są bele mokre, zapocone, lub już fermentujące, normalnie zaś układa się zależnie od ich wielkości po 2, 3 lub 4 bele.

Bele manipulacji Basma, Bashibagli i Caloup układa się na płasko (na żyłę) jedne na drugich, bele Samsoun, Kaukaskie i Tonga na bokach, t. zn. żeby surowiec leżał na liściach, nie na żyłach.

Należy przestrzegać zasady, że dla uniknięcia zbytniego wyschnięcia surowca winny leżeć przynajmniej po 2 bele na sobie surowca zdrowego. Na stelażach można układać także surowce najtreściwsze oraz surowce cygarowe (pokrywowe i zawijaczowe, oraz wkładkowe Hawańskie i Cuba), jednak z tem zastrzeżeniem, że stelaże te będą się mieściły w salach nie narażonych na intensywne nagrzewanie słoneczne, o ile możności w dolnych kondygnacjach oraz, że bele będą umieszczone tylko na dolnych półkach (najwyżej do połowy wysokości stelaża).

Układanie w stosy.

Surowce chore lub niebezpieczne układa się w stosach jaknajniżej i jaknajszerzej *). Stosy nie powinny nigdy być wyżej układane, jak po:

12 bel Basma
8 „ Bashibagli
5 „ Samsoun
5 „ Caloup
4 „ Tonga.

Bele: Basma, Bashibagli i Caloup układa się na poziomo, t. j. na szerokich bokach (na żyłach), inne surowce, jak Kaukaskie, Samsoun, Tonga — na liściach.

Szerokość stosów powinna być ograniczona do 4 lub najwyżej 5 rzędów.

Bele powinny być dobierane co do wysokości i obrócone napisami, etykietami, markami na zewnątrz. Pomiędzy poszczególnemi stosami powinno się pozostawić wąskie korytarzyki 80 — 100 cm., umożliwiające swobodne przejście.

Bele cygarowe układa się w ten sam sposób, jednak najwyżej po 4 do góry **).

Układanie beczek.

Materjał beczkowy układa się na legarach w pozycji leżącej lub stojącej. Pozycja leżąca jest praktyczniejsza, gdyż umożliwia przez ułożenie 2 lub 3 warstw lepsze wykorzystanie pojemności magazynu. Przy układaniu w pozycji leżącej należy zabezpieczyć stosy przed rozsuwaniem się beczek przez odpowiednie zakotwiczenie, względnie podłożenie klinów.

Układanie żył.

Żyły tytoniowe, jako materjał higroskopijny, są skłonne do pleśnienia; ponadto zawierają często stosunkowo wysoki % wilgotności. Żyły mogą być magazynowane wyłącznie w suchych lokalach, najlepiej na przewiewnych poddaszach.

Worki układa się w stosy po 4 — 6 w górę obok siebie, z zachowaniem potrzebnych przejść.

Czynniki konserwacji.

Konserwacja surowca polega na stwarzaniu dla niego takich warunków klimatycznych w magazynie,

---

*) Wysokość stosów nawet przy zdrowym materjale musi być ograniczona, żeby uniknąć zgniecenia dolnych warstw. W belach zgniecionych załamują się, lub zaginają się zewnętrzne końce liści i papusz, oddychanie surowca jest utrudnione, a powstające przy fermentacji gazy i para wodna, pozostając w beli, atakują liście i powodują przedwczesne ciemnienie, a nawet butwienie.

**) Układanie bel w stosy przeplatane (jak układanie cegły w stosach) jest nieracjonalne. Przedewszystkiem są przy tem znacznie wyższe koszty robocizny, następnie bele ulegają często połamaniu, a wreszcie bele leżące wewnątrz takiego stosu pozbawione są prawie zupełnie dostępu powietrza i trudne do skontrolowania na temperaturę i wilgotność.

jakie najbardziej sprzyjają zachowaniu jego dodatnich właściwości technicznych.

Czynnikami takiemi są:

położenie topograficzne magazynu (góra, dół, rzeka, moczar i t. p.);

rodzaj budynków (beton, mur, drzewo, suchy, wilgotny);

konstrukcja budynków (parterowy, piętrowy, kryty blachą, papą i t. p.);

urządzenia pomocnicze (centralne ogrzewanie, nieopalany, opalany);

klimat (gęstość i obfitość opadów, wiatry, mgły);

właściwości swoiste surowców.

Przyrządy do badania.

Do pracy przy konserwacji służą termometry i higrometry. Aparaty te winny znajdować się w każdej sali magazynu, a przynajmniej w tych salach, w których konserwuje się partje nienormalne. Dla partyj normalnych można zadowolić się zawieszeniem tych aparatów po jednym komplecie na każdej kondygnacji. Jeden zaś komplet powinien znajdować się przed budynkiem na wolnem powietrzu. Pozatem powinien znajdować się w biurze jeden psychrometr, według którego należy przynajmniej raz na dwa tygodnie korygować funkcjonowanie higrometrów. Sposób posługiwania się temi przyrządami podany jest w okólniku z dn. 7/II. 1927 r. L. 4858/II/27 (Zbiór okólników T. II, str. 242 i nast.).

Konserwacja surowców nienormalnych.

W myśl zasady indywidualnego traktowania każdej partji, a pod pewnym względem i gatunku surowca, należy dla surowców o nienormalnym stanie przeznaczać oddzielne lokale, a to w zależności od rodzaju i stanu.

Surowce przesuszone.

Surowce zbytnio wysuszone powinny być ułożone dość swobodnie na stelażach lub w niewysokich i luźnych stertach (stosach). W lokalu należy kropić korytarz, rozkładać mokre płachty lub umieszczać szerokie a płytkie naczynia z wodą, ażeby przez nasycenie powietrza wytworzyć wyrównanie wilgotności w belach. W potrzebie należy nawet bele nieco rozluźnić. Wietrzyć taki lokal należy w porze deszczowej (wilgotnej), a nasycenie powietrza wewnątrz lokalu utrzymywać na poziomie 80 — 90%. Po jednem dłuższem wietrzeniu w porze wilgotnej powinno nastąpić jedno krótsze w porze suchej, np. w słoneczny dzień w południe. Przekładać bele należy ostrożnie i często, ażeby proces nasiąkania wilgotnością odbywał się we wszystkich belach równomiernie. Przez dotykanie liści wyjętych z wnętrza bel, można się codziennie orjentować, czy pożądana granica została osiągnięta. Z chwilą osiągnięcia celu należy bele zesznurować, ułożyć normalnie i konserwować, jak surowce normalne.

Surowce za wilgotne.

Wręcz przeciwnego traktowania wymagają surowce o nadmiernej wilgotności. Tutaj wysiłek musi być skierowany na odebranie im nadmiaru wilgoci. Bele muszą być także szeroko rozłożone, o ile możności rozluźnione, temperatura utrzymana na niskim poziomie, a nasycenie powietrza utrzymane na poziomie najwyżej 50%. Wietrzenie odbywać się powinno w dnie słoneczne, ciepłe, przy możliwie niskiem nasyceniu zewnętrznem. Okna lub drzwi otwierane powinny być na przestrzał. W dnie niepogodne wentylacja odbywać się powinna wentylatorami tłoczącemi. Przekładanie bel winno być często uskuteczniane. Obserwacja co do stanu i wilgotności liści winna być stosowana codziennie. Temperaturę w czasie tych zabiegów utrzymywać nisko, dla uniknięcia grzania się. Po osiągnięciu normalnego stanu traktować jak surowiec normalny, jednak często obserwować.

Surowce młode i wtórna fermentacja.

Fermentacja wtórna, występująca w surowcach świeżych (młodych), jest takim samym procesem, jak fermentacja normalna, tylko o mniejszem natężeniu. Polega ona na rozkładzie węglowodanów i ciał białkowatych w obecności enzymów. Widocznemi oznakami jej jest zwiększona temperatura (zjawisko normalne przy wszystkich reakcjach chemicznych), wydzielanie się bezwodnika węglowego (CO_2), amoniaku i pary wodnej. W czasie takiej dodatkowej fermentacji surowiec traci około 3% swojej wagi.

Im surowce są treściwsze, bogatsze w węglowodany, tem proces jest intensywniejszy i dłuższy. Dlatego surowce szlachetne są materjałem, który wymaga ciągłej i starannej opieki, nawet w latach następnych. Surowce małotreściwe i chude wyczerpują się zwykle we wtórnej fermentacji i dalsza ich konserwacja jest już łatwiejsza.

Towar świeży należy magazynować odrębnie, ażeby dalsza jego konserwacja, wymagająca w niektórych wypadkach odrębnych zabiegów, nie przeszkadzała konserwacji innych partyj. Wytyczną jest, ażeby proces fermentacji mógł się odbyć normalnie, żeby surowiec nie stracił na jakości i żeby zanik fermentacyjny był możliwie najniższy. Z tych względów proces ten należy rozciągnąć na dłuższy okres i regulować tak warunki, żeby intensywność jego trzymać na niskim poziomie.

O ile partja po nadejściu nie wykazała tendencji do grzania się, to należy układać ją normalnie na stelażach lub stosach w chłodnych ubikacjach parterowych i konserwować ją, jak inne surowce; jednak codziennie należy badać bele leżące wewnątrz, czy temperatura ich nie wzrasta i czy nie zaczynają się pocić.

Z chwilą zauważenia tych zjawisk należy zawiadomić o tem Dyrekcję i rozpocząć regulowanie procesu. Pierwszym zabiegiem jest gruntowne przewietrzenie lokalu w warunkach około 50% nasycenia. Równocześnie zdejmuje się zewnętrzne opakowania, któremi bele są obszyte (opakowania wewnętrzne, któremi bele są opasane po bokach, zostają). Następnie układa się belę za belą (na podkła-

dach ażurowych lub niższych półkach stelaży) na lewych, wąskich, długich bokach w odstępach 2 — 5 cm. W tem położeniu pozostają bele przez 14 dni. Po tym okresie układa się je na wąskich, krótkich bokach (na naczółkach) i pozostawia się przez dalszych 14 dni. W końcu układa się je na wąskich, długich bokach i pozostawia aż do zupełnego zakończenia wtórnej fermentacji, która trwa jeszcze 14 do 20 dni.

Takie układanie ułatwia chłodnemu i suchemu powietrzu dostęp do każdej beli ze wszystkich stron, chłodzenie jej i wchłanianie wydychiwanych gazów i pary. W tym okresie należy dbać o niskie nasycenie powietrza, niską temperaturę i przewiewność. O ile warunki atmosferyczne zewnętrzne nie pozwalają na otwieranie okien, należy uruchomić przynajmniej wentylatory tłoczące. Codzienne mierzenie temperatury bel i ich wilgotności da możność zorjentowania się, czy proces jest ukończony, zbadanie zaś wiązek da możność stwierdzenia wyniku procesu.

Po ukończeniu wtórnej fermentacji należy bele zpowrotem obszyć, partję przeważyć, ustalić zanik fermentacyjny i sprawozdać Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego. Materjał może być złożony do lokalu z normalnym surowcem i konserwowany normalnie.

Przy belach ciężkich, silnie sprasowanych, należy w razie wtórnej fermentacji rozluźnić nieco sznurowanie bel, celem ułatwienia respiracji.

Surowce normalne.

Konserwacja surowców normalnych, t. j. zdrowych i niepodlegających fermentacji wtórnej, polega na stałem stwarzaniu optymalnych warunków klimatycznych w lokalu. Warunki te stwarza się przez utrzymywanie odpowiedniej temperatury (w zimie nie niższej jak + 4° C), przez regulację nasycenia powietrza (średnio 60%) i częste wietrzenie.

Regulowanie temperatury.

Surowce konserwują się dobrze w granicach między + 4 a 14° C. Granica + 4° C winna być uważana, jako norma najniższej temperatury *).

Regulowanie temperatury jest łatwiejsze w porze zimowej, niż letniej. Przy dobrze obliczonej instalacji centralnego ogrzewania i odpowiedniem paleniu, temperatura przeciętna może być utrzymana na mniej więcej stałym niskim poziomie. Instalacja powinna być w ten sposób urządzona, ażeby można było w razie potrzeby wyłączyć ogrzewanie poszczególnych sal, kondygnacyj, lub całych budynków.

Palenie nie musi odbywać się regularnie, lecz tylko w miarę potrzeby, kiedy temperatura opada poniżej normy.

Trudniej natomiast jest regulować temperaturę w porze letnich upałów, zwłaszcza w budynkach drewnianych. Można tu ograniczyć dostęp ciepła przez zastawienie okien okiennicami lub firankami, oraz przez odpowiednią wentylację.

*) Jaka jest temperatura marznięcia surowców nie zostało jeszcze ustalone, można jednak twierdzić, że zależy ona od treściwości zawartości wody i może się zaczynać tak, jak przy kolloidalnych rozczynach, przy około 5 — 8° C.

Regulowanie nasycenia powietrza.

Normalny surowiec papierosowy i cygarowy nie powinien zawierać więcej jak 11 — 13% wilgoci. Surowce o niższej zawartości są suche, a tem samem łamliwe, o wyższej zaś wilgotności skłonne do pleśnienia i ciemnienia. Najkorzystniejsze nasycenie atmosfery dla dobrej konserwacji jest 60% wilgotności; granice nie powinny sięgać poza 50 i 75%. Surowce o mniejszej zawartości wilgoci potrzebują większego nasycenia, o wyższej zaś—mniejszego. Przy normalnych surowcach należy dążyć do stworzenia takich warunków, ażeby te maksymalne granice nie zostały przekroczone.

Objekty położone w okolicach moczarowatych i blisko rzek, w których panują rankami i wieczorami obfite mgły, mogą być w lecie wietrzone tylko po ustąpieniu mgieł, względnie przed ich tworzeniem się, a więc pomiędzy 9 a 11 i 17 a 19 godz., natomiast na wiosnę i w jesieni między 10 a 15 godz., za wyjątkiem dni, w których mgła lub deszcz trwają przez cały dzień.

W objektach położonych w okolicy suchej można stosować wietrzenie w dni pogodne w godzinach porannych do 10 i popołudniowych od 15 do 19, zaniechać należy natomiast w godzinach południowych, gorących i parnych. Powyższe pory wietrzenia podane są tylko w przybliżeniu i nie mogą służyć, jako reguła. Kwestję tę należy rozstrzygać indywidualnie w/g potrzeby surowca, nasycenia powietrza i stanu budynków.

O ile budynki są wilgotne, względnie skłonne do zawilgocenia, wietrzenie musi trwać dłużej, w suchych budynkach krócej.

Przy długotrwałej niepogodzie należy wietrzyć tylko przez kanały wentylacyjne i wentylatory tłoczące.

Czy dany moment jest korzystny dla wietrzenia magazynu, okaże się z porównania odczytów stanu nasycenia i temperatury wewnątrz i zewnątrz budynku. Odczytywanie stanu higrometru i termometru powinno się odbywać przynajmniej 3 razy dziennie. Prawie zawsze temperatura i stan nasycenia powietrza zewnątrz będą się różniły od stanów wewnątrz.

Z dołączonego do wspomnianego okólnika wykresu do obserwacyj higrometrycznych wynika:

1) Przy temperaturze zewnętrznej —10° C i pełnem nasyceniu 100, a przy temperaturze wewnętrznej +6° C nie otrzymamy po wietrzeniu korzystnych warunków nasycenia.

Nasycenie wewnętrzne w tym wypadku wynosić będzie zaledwie 30%. Powietrze świeże, wpuszczone w takich warunkach do lokalu, rozgrzawszy się, staje się chłonniejsze, zdolne do przyjęcia większej ilości wilgoci (Przy —10° C i 100% nasycenia, powietrze zawiera zaledwie 2,4 grama wody w 1 m³, przy temper. zaś 6° C może 1 m³ powietrza pomieścić w sobie 7,4 grama wody).

W tym wypadku zostanie potrzebna do nasycenia ilość wody wyciągnięta z surowca, czyli surowiec będzie wysychał. Zamiast więc stworzenia korzystnych warunków, pogorszymy je. Ponieważ jednak odświeżenie powietrza jest rzeczą zasadniczej wagi, więc staje się koniecznem doprowadzenie brakującej

do nasycenia 60% ilości pary wodnej (po 1,9 grama na każdy 1 m³ powietrza) w inny sposób. Można to uskutecznić aparatem Märca, kropieniem posadzek, układaniem płytkich naczyń z wodą, lub rozwieszaniem mokrych płacht *).

2) Przy temperaturze zewnętrznej 0° C i pełnem 100% nasyceniu, a przy temperaturze wewnętrznej +6° C otrzymamy po wietrzeniu wewnętrzne nasycenie nieco wyższe od 65%, a więc korzystne.

3) Jeżeli posuniemy się po linji temperatury 6° C na lewo i sprojektujemy punkt przecięcia się tej linji z linją nasycenia 50% na linję temperatury 0° C, to zobaczymy, że rzut tego punktu pada na punkt przecięcia się linji temperatury 0° C i linji nasycenia 75%. Z tego wniosek, że przy temperaturze 0° C i nasyceniu zewnętrznem 75% otrzymamy w razie wietrzenia przy temperaturze wewnętrznej +6° C nasycenie wewnętrzne 50%, a więc jeszcze dopuszczalne dla konserwacji normalnych surowców. W tym wypadku jednak należy także ułatwić nasycenie przez parowanie wody, jednak w mniejszym stopniu, niż w wypadku pod 1.

Przy temperaturze zewnętrznej 0° C i nasyceniu zewn. 100% otrzyma się wewnątrz przy +6° C nasycenie nieco ponad 65%.

4) Przy równych temperaturach zewnątrz i wewnątrz, korzystnemi do wietrzenia są granice nasycenia 50 — 75%, dokładnie 60%.

5) Przy zewnętrznej temperaturze wyższej od wewnętrznej stany nasycenia będą stały w odwrotnym stosunku, jak przy niższej, np. temperatura zewnętrzna wynosi +20° C, a wewnętrzna +15° C.

Projektując punkty przecięcia linji temperatury +15° C z linjami nasycenia 50 i 75% na linję temperatury +20° C, otrzymamy rzut na linję nasycenia 38 i 55%. Wskazuje to, że przy tych temperaturach można wietrzyć przy nasyceniu zewnętrznem od 38—55%, a najlepiej przy 45% (rzut linji 60%). Przy wietrzeniu ponad 55% otrzymamy wewnątrz ponad 75%, zaś poniżej 38% otrzymamy wewnątrz poniżej 50%.

Kiedy należy wietrzyć, wskaże stan higrometru wewnętrznego, mianowicie: skoro nasycenie wewnętrzne podchodzi do 75% lub je przekracza.

Stała obserwacja konserwowanych surowców.

Kierownik magazynu surowców powinien być stale zorjentowany o stanie powierzonych jego opiece surowców. Dlatego powinien codziennie przez szereg godzin badać poszczególne partje, stos za stosem, stelaż za stelażem, w ten sposób, żeby przynajmniej raz na tydzień przeglądnąć wszystkie zamagazynowane partje normalne, a codziennie partje wymagające specjalnej opieki. W większych magazynach powinien użyć do pomocy jednego lub dwuch urzędników, stale zajętych przy tej czynności.

Czynność badania polega na wyjęciu z badanego stosu, z wierzchu, ze środka i ze spodu przynajmniej po 2 bele i dokładnem ich zbadaniu.

*) Sprawę rozwiązuje całkowicie urządzenie klimatyzacyjne, które jednak jest kosztowne.

Badać należy na:

a) Zapach. Czy jest intensywny lub niewystępujący, czy w stosunku do ostatniego badania niema widocznej zatraty zapachu. Czy zapach jest czysty, amoniakalny, zjełczały, lub zatęchły, czy wogóle w stosunku do ostatniego badania zapach się zmienił i w jakim kierunku.

b) Temperaturę. Dotykiem zbadać, czy temperatura beli jest normalna (jak temperatura wewnętrzna sali), czy też bela jest zagrzana (zbadać przyczynę).

c) Stan wilgotności. Zbadać dotykiem, czy stan wilgotności jest normalny (+ — 13%), czy też surowiec się poci bez podwyższenia ciepłoty.

d) Stan zdrowotny. Pleśń, zamoczenie, gnicie, zgorzel (czarne plamy).

e) Uszkodzenia. 1) Zwierzęce. Robactwo (jakie i w jakiem stadjum rozwoju). Czy w stosunku do ostatniego badania są widoczne postępy w zniszczeniu. 2) Mechaniczne. Czy niema bel zgniecionych, rozsypanych, uszkodzonych i t. p.

f) Kolor. Czy kolor jest intensywny, czy martwy, czy w stosunku do stanu początkowego zaszły zmiany w kolorze i jakie.

Przekładanie surowca.

Uskutecznione badanie podyktuje, co w danej chwili i dla danej partji potrzeba uczynić i w jaki sposób dalej ją konserwować. Przy badaniu może okazać się, że pewna ilość stosów musi być bezzwłocznie poddana specjalnym zabiegom, wtedy:

1) Stosy, które się pocą bez zwiększenia temperatury, należy natychmiast zupełnie rozebrać, a bele ułożyć pojedyńczo w osobnej sali aż do wyrównania wilgotności.

2) Stosy, w których zauważono zapach amoniakalny lub zjełczały bez zwiększenia temperatury, należy rozebrać, rozłożyć i bele nieco rozluźnić celem dostatecznego przewietrzenia (w osobnej sali). Partję taką należy uważać jako chorą i postawić wniosek na śpieszną przeróbkę.

3) Stosy, w których zauważono podwyższenie temperatury, należy poddać bezzwłocznie ochłodzeniu.

4) Stosy, w których pokazało się robactwo, należy izolować i postawić wniosek na przeróbkę.

5) Bele zamoczone, nadpleśniałe, nadgniłe, lub z występującemi plamami, należy odrazu wyeliminować ze stosu i poddać intensywnemu wietrzeniu i suszeniu, resztę zaś bel gruntownie zbadać i przewietrzyć. Taką partję należy uważać za niepewną. Bele chore — postawić do dyspozycji celem śpiesznej przeróbki.

6) Bele uszkodzone mechanicznie doprowadzić do porządku. Zwłaszcza bele zgniecione należy bezzwłocznie przy pomocy prasy wyprostować i pościągać lepiej sznurowanie.

Niezależnie od powyższych zabiegów należy wszystkie partje poddawać regularnemu przekładaniu, bez względu na to, czy leżą na stelażach, czy w stosach. Przekłada się w ten sposób, że bele leżące na spodzie mają w nowem ułożeniu być ułożone na górze, zaś bele ze środka nazewnątrz. O ile partja na górnych piętrach zbyt przesycha, należy ją

przenieść na parter. O ile bele przesychają silnie na stelażach, to należy je na jakiś czas ułożyć w stosy, lub zwiększyć ilość warstw. Przy manipulacji Caloup w razie potrzeby można układać bele raz na liść, raz na żyły. Przy Kaukaskich i Samsoun tylko na liść, ale raz na prawą, raz na lewą stronę. Przy Tonga raz na bok, raz na przyczółek i w miarę potrzeby rozluźniać. Jak często należy przekładać surowce, zależy od wielu czynników, a zwłaszcza od ich kondycji, treściwości, stanu, lokalu, miejsca i t. p. Przekładanie ma na celu przewietrzenie beli i zmianę wywieranego na nią ciśnienia. Zasadą jest, że surowce młode przed wtórną fermentacją należy przekładać często, przynajmniej raz na miesiąc. Surowce starsze można przekładać mniej często, nie mniej jednak, jak raz na trzy miesiące. Pamiętać należy o tem, że przedwczesne starzenie się surowca wynika głównie ze złego konserwowania, a złe konserwowanie z niedostatecznego przekładania (przewietrzania). Datę każdorazowego przełożenia partji należy notować na tablicach magazynowych (orjentacyjnych) dla celów ewidencji i kontroli.

Zwalczanie szkodników zwierzęcych.

W transportach surowców z zagranicy przemycają się od czasu do czasu rozmaite szkodniki zwierzęce, jak: chrząszczyk tytoniowy — Lasioderma serricornis, Molik tytoniowy — Ephestia elutella, Kołatek — Anobium paniceum.

Szkodniki te w sprzyjających warunkach rozmnażają się bardzo szybko, wydając po kilka generacyj w ciągu roku. Żywiąc się przeważnie najtreściwszemi surowcami, mogą wyrządzić duże straty.

Jeżeli zatem przy odbiorze jakościowym trafiają się bele zaatakowane, należy je izolować, zbadać dokładnie stan uszkodzenia, rodzaj szkodnika, lub przynajmniej zbadać, w jakiem stadjum rozwoju szkodniki się znajdują (chrząszcze, gąsienice, poczwarki, jaja) i sprawozdać o tem Dyrekcji, celem wydania zarządzeń.

Jeżeli jednak w składach pojawiają się szkodniki na partjach już dawniej odebranych, to należy bezzwłocznie rozpocząć akcję ich zwalczania. Zwalczanie obejmuje walkę bezpośrednią i pośrednią: pierwsza polega na odkażaniu surowców zaatakowanych przez szkodniki, druga na stwarzaniu warunków uniemożliwiających, lub przynajmniej utrudniających rozwój szkodników.

Odkażanie polega na wybiciu szkodników bądź to przez gazy trujące (jak cyjanowodór), bądź przez działanie gorącem powietrzem, bądź też przez wypompowanie powietrza, co powoduje pękanie szkodników we wszystkich przeistoczeniach.

Odkażanie takie wymaga specjalnych urządzeń, środków ostrożności i musi być wykonywane przez specjalistów, wyłącznie na polecenie Dyrekcji P. M. T. Magazyny mają prowadzić tylko walkę pośrednią, polegającą na:

a) wykluczeniu od odbioru bel ze szkodnikami,

b) stałem śledzeniu za szkodnikami w partjach już konserwowanych,

c) na częstem wietrzeniu składów,

d) trzymaniu temperatury na możliwie niskim poziomie 6 — 14° C,

e) na utrzymywaniu wzorowej czystości,

f) na dezynfekcji sal *).

Przy perjodycznem przeglądaniu stosów i bel ma kierownik magazynu sposobność zetknięcia się z rozmaitemi szkodnikami, w rozmaitych stadjach bytowania; także personel dozorczy i robotniczy zatrudniony przy przekładaniu stosów, czy uprzątaniu codziennem magazynów ma mnóstwo sposobności do obserwacji. Wszelkie gąsieniczki, chrząszcze lub moliki, łażące po podłodze, belach, czy oknach powinny być okazywane kierownikowi do zbadania (ew. przesyłane przez niego do D. P. M. T.). W czasie rójek należy od czasu do czasu przejść przez magazyny w porze nocnej (przy świetle elektrycznem), ażeby się przekonać o obecności molika tytoniowego (lata tylko w nocy). Niektóre szkodniki nie składają jajek na liściu w czasie suszenia, lecz dopiero w magazynie fermentacyjnym na opakowaniach, zwłaszcza na opakowaniach z koziej sierści. Przy przeglądaniu bel należy mieć ten szczegół na uwadze.

Po każdym odbiorze jakościowym i związanemi z nim czynnościami oraz przy każdorazowem przekładaniu stosów, należy podnieść w danem miejscu podkłady i wymieść jak najdokładniej znajdujące się pod niemi okruchy liści, kawałki sznurów i wszelkie inne śmiecie, gdyż są one doskonałem siedliskiem do gnieżdżenia się rozmaitych szkodników zwierzęcych i pleśni.

Dezynfekcja sal może być dokonana we własnym zarządzie magazynów przez bielenie. Siarkowanie jednak opróżnionych sal lub budynków może się odbyć za zezwoleniem Dyrekcji P. M. T. przez specjalistów i z zachowaniem wszelkich ostrożności, zapobiegających przedostaniu się dymu siarki do pomieszczeń z tytoniem.

Sprawa szkodników zwierzęcych jest omówiona obszerniej w rozporządzeniu Dyrekcji P. M. T. L. 90/II/F/29 z 2.XII. 1929 i L. 4063/II/F/30 z 20.I. 1931 (zobacz Zbiór okólników tom II, strona 343 i 399).

Zapiski o stanie surowców.

Kierownicy Magazynów obowiązani są prowadzić dla każdej partji surowców „Zapiski o stanie surowców", w których winny być notowane wszelkie spostrzeżenia o przebiegu magazynowania i stanie zamagazynowanych surowców, tudzież zarządzenia, które Magazyn wydał bądźto dla normalnego toku konserwowania (przekładanie, chłodzenie, nawilgocanie, osuszanie, oczyszczanie i t. p. z uwidocznieniem daty dokonania), bądź też dla usunięcia zjawisk niepożądanych, ujemnych lub groźnych. Zapiski te należy okazywać Delegatom D. P. M. T. do wglądu i stwierdzenia ich własnych spostrzeżeń, tudzież zanotowania ew. uwag i poleceń.

Jeżeli stosowane zwykłe środki byłyby, zdaniem Magazynu, niedostateczne i dotycząca partja wymagałaby oddania do natychmiastowej przeróbki lub zabiegu, którego Magazyn nie jest

*) Do dezynfekcji sal, w których znajdują się surowce, można używać tylko środków dezynfekcyjnych nie wydających przykrej woni. Zaleca się dezynfekować sale próżne i składać w nich surowce dopiero po należytem wywietrzeniu.

w stanie wykonać, należy o tem bezzwłocznie sprawozdać Dyrekcji P. M. T. Dz. II/2.

Przy sprawozdaniach perjodycznych (wykazy zapasów) należy przedstawiać ew. dezyderaty magazynu, odnoszące się do magazynowania lub konserwacji.

C. WYSYŁKA.

Opakowanie.

Przed wysyłką surowca z magazynu należy przeglądnąć i doprowadzić do porządku wszystkie bele i ich opakowanie.

Przewóz lokalny.

Przewóz do kolei odbywać się powinien w porze pogodnej, a w każdym wypadku pod brezentami.

Układanie w wagonach.

Przy ładowaniu należy układać bele w taki sposób, jak w magazynach na stosach. Należy układać indywidualnie na liść lub żyły i unikać łamania i gniecenia.

Wybór wagonów kolejowych.

Dla przewozu surowca tytoniowego mogą być użyte tylko wagony odpowiadające specjalnym warunkom, a mianowicie wagony muszą być bezwzględnie czyste, bez plam tłustych na podłogach (zwłaszcza w porze letniej), bez woni towarów w nich uprzednio przewożonych lub po dezynfekcji. Wagony winny posiadać okna dające się szczelnie zamykać, oraz drzwi przystające tak, aby deszcz, wzgl. śnieg nie mógł się dostać do wnętrza. Rozumie się, że dach oraz ściany nie mogą posiadać szpar.

Wagony nieodpowiadające tym wymogom należy stawiać kolei do dyspozycji.

ORGANIZACJA SPRZEDAŻY.

340.

PISMO D. P. M. T.

z dnia 25 sierpnia 1932 r.

L. 6508/IV/1/32

w sprawie nadawania koncesyj na sklepy tytoniowe ponad normę.

Do

Izby Skarbowej w Poznaniu.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zwraca 9 odwołań osób, którym odmówiono udzielenia koncesji na sklep tytoniowy w Poznaniu, przedłożonych przez Izbę Skarbową z wnioskiem o wyrażenie zgody na utworzenie nadliczbowych sklepów tytoniowych, — do odmownego załatwienia.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia przytem, że tworzenie sklepów tytoniowych ponad normę w większych miastach, mających — jak Poznań — znaczny ich nadmiar, nie jest wskazanem, ponieważ spowodowałoby dalsze spauperyzowanie koncesjonarjuszów i tak już niezbyt rentownych sklepów tytoniowych.

Zwraca się przytem uwagę Izby Skarbowej na § 7. Instrukcji o organizacji sprzedaży detalicznej z dn. 20 maja r. b. L. 3547/IV/1/32, postanawiający, że koncesje na detaliczną sprzedaż wyrobów tytoniowych w miastach mogą być nadawane z wolnej ręki tylko w wypadkach ściśle tam określonych, do których nie możnaby w żadym razie zaliczyć któregokolwiek z tych podań.

Tworzenie nowych sklepów tytoniowych w miastach, mających normę przekroczoną, musi więc narazie ulec zawieszeniu i będzie mogło się odbywać tylko w miarę likwidowania detalicznych przedsiębiorstw sprzedaży poniżej normy, przyczem, wyjąwszy wypadki, przewidziane w § 7, powołanej Instrukcji, obsadzanie ich będzie wymagało rozpisywania konkursów.

Ponieważ zdarza się, że niektóre dzielnice w miastach, mających przekroczoną normę, są pozbawione przedsiębiorstw detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych, a to skutkiem tego, że przedsiębiorstwa te są skupione przeważnie w śródmieściu (w mniejszych miastach wyłącznie w rynku), ze szkodą dla konsumcji wyrobów tytoniowych i rentowności koncesyj, — byłoby wskazanem w tych wypadkach dążyć do bardziej równomiernego ich rozmieszczenia. Należałoby przeto, w razie zmniejszenia się liczby przedsiębiorstw detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych w danem mieście poniżej normy, nie obsadzać wakujących koncesyj w dzielnicach mających nadmiar detali, a w których te koncesje uległy likwidacji, lecz ograniczać konkursy do dzielnic pozbawionych detali lub posiadających rzadką sieć tych przedsiębiorstw. Ponadto Kontrola Skarbowa winna przy każdej nadarzającej się okazji wpływać na koncesjonarjuszów sklepów tytoniowych mieszanych o małych obrotach, aby starali się — zresztą we własnym interesie — przenieść swe detaliczne sprzedaże do innych lokali, w dzielnicach pozbawionych punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych, szczególnie na przedmieściach i peryferjach.

Należy przytem kłaść nacisk na to, że sklep tytoniowy, choć w dzielnicy słabiej zaludnionej i mniej ruchliwej, lecz pozbawiony konkurencji, będzie przedsiębiorstwem bardziej rentownem, niż w punkcie miasta centralnym — w warunkach najostrzejszej konkurencji handlowej.

W tych wypadkach należy oczywiście robić wszelkie możliwe ułatwienia przy zmianie lokalu.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Sprzedaży

(—) *Inż. Kania*

341.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 31 sierpnia 1932 r.

L. 6706/IV/1/32

w sprawie druków na dekrety koncesyjne.

Do

wszystkich Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych.

Na zapytanie jednego z Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia, że dekrety koncesyjne należy wydawać bezpłatnie, tak przy udzieleniu nowej koncesji, jak również przy ewentualnej wymianie dekretu koncesyjnego.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Sprzedaży

(—) *Inż. Kania*

342.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 64,

z dnia 31 sierpnia 1932r.

L. 2982/IV/2/32.

w sprawie zmiany magazynu rezerwowego na tytoń „Kapral".

Do

wszystkich Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Zmieniając zarządzenie z dnia 12.XI. 1930 r. L. 8859/IV/2/30 (okólnik Nr. 215), Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zawiadamia, że począwszy od dnia 1-go września 1932 r. magazynem rezerwowym dla tytoniu „Kapral" będzie Państwowy Magazyn Wyrobów Tytoniowych w Łodzi.

Za Dyrektora P. M. T.

Szef Działu Sprzedaży

(—) *Inż. Kania*

343.

PISMO D. P. M. T.

z dnia 31 sierpnia 1932 r.

L. 6779/IV/1/32

w sprawie przesyłania operatów kontroli, przeprowadzonych w hurtowniach tytoniowych.

Do Izby Skarbowej w Kielcach.

Odpowiadając na pismo z dnia 19 sierpnia 1932 r. L. W. IV. 55761/32, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia, że wobec wejścia w życie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1932 r. o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 266) straciły moc obowiązującą postanowienia instrukcji z dnia 21-go grudnia 1926 r. w sprawie wykonywania nadzoru nad koncesjonowanemi przedsiębiorstwami sprzedaży wyrobów tytoniowych. Nie należy już zatem nadal przesyłać Dyrekcji przewidzianych w tej instrukcji operatów kontroli, przeprowadzonych w hurtowniach tytoniowych.

Do czasu wydania nowej instrukcji w sprawie wykonywania nadzoru nad koncesjonowanemi przedsiębiorstwami sprzedaży wyrobów tytoniowych (w myśl § 38 pkt. d) i e) wymienionego wyżej rozporządzenia Ministra Skarbu) należy przy lustracji lub kontroli kierować się wskazówkami, zawartemi w instrukcji z dnia 21 grudnia 1926 r., z przystosowaniem ich do obecnie obowiązujących przepisów i ze szczególnem zwróceniem uwagi na dobre zaopatrzenie się punktów sprzedaży w wyroby tytoniowe (utrzymywanie minimalnych zapasów i odpowiednich gatunków wyrobów tytoniowych) oraz należyte pokrycie ewentualnie posiadanych kredytów w towarze, w gotówce oraz w udowodnionych wierzytelnościach u detalistów.

Dyrektor Polskiego Monopolu Tytoniowego

(—) *Dr. Al. Kreutz*

344.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 3 września 1932 r.

L. 6681/IV/1/32

w sprawie kredytu koncesjonarjuszy, którym cofnięto koncesję na hurtownię tytoniową.

Do

wszystkich Izb Skarbowych oraz Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

W zarządzeniu z dnia 16-go kwietnia 1932 r. L. 2582/IV/1/32 Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zastrzegła, że korzystającym z kredytu koncesjonarjuszom, którym cofnięto koncesję na hurtownię tytoniową z terminem likwidacji hurtowni do dnia 31-go października 1932 r. należy pozostawić kredyt na okres likwidacyjny, a dopilnować tylko, aby w tym terminie, t. j. do 31-go października 1932 r., kredyty tych koncesjonarjuszów były całkowicie pokryte.

Licząc się z trudnościami w dopilnowaniu spłacenia udzielonych kredytów w terminie, wyznaczonym do likwidacji hurtowni, niektóre Izby Skarbowe przystąpiły już obecnie do systematycznego zmniejszenia kredytów co pewien okres czasu, bądź odwołały całkowicie kredyt, rozkładając jego spłatę na kilka rat, płatnych przed upływem terminu likwidacji hurtowni.

Ponieważ takie cofanie lub zmniejszanie kredytów może spowodować w wielu wypadkach pozbawienie hurtowni kapitału obrotowego lub jej finansowe osłabienie, co w konsekwencji utrudni w wysokim stopniu należyte zaopatrzenie detalistów w wyroby tytoniowe, i odbije się ujemnie na wpły-

wach ze sprzedaży tych wyrobów, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego uważa za konieczne udzielić Izbom Skarbowym następujących wskazówek, w myśl których należałoby przeprowadzić odbieranie kredytów w związku z cofnięciem koncesyj na hurtownie tytoniowe.

Prawo korzystania z niezmniejszonego kredytu do końca okresu likwidacyjnego, t. j. do 31-go października 1932 r., należy pozostawić—pod warunkiem wystarczalności zabezpieczenia i odpowiadającego przepisom pokrycia kredytu—wszystkim koncesjonarjuszom hurtowni tytoniowych w miejscowościach, w których jest tylko jedna rejonowa hurtownia tytoniowa.

Hurtownie te jednak powinny być poddane częstym kontrolom co do pokrycia kredytu.

W miejscowościach zaś, gdzie funkcjonuje więcej, niż jedna rejonowa hurtownia tytoniowa, mogą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) zmniejszać lub całkowicie cofać kredyty jeszcze przed upływem terminu likwidacji hurtowni, t. j. przed dniem 31-go października 1932 r.

Koncesjonarjuszom, którym Izby Skarbowe pozostawią niezmniejszony kredyt do końca okresu likwidacji hurtowni, należy wyznaczyć, przy odwołaniu kredytu, termin do jego spłaty w granicy do trzech tygodni od terminu likwidacji hurtowni.

Zasady powyższe mogą być zastosowane również do koncesjonarjuszów, którym został już kredyt odwołany, ale jeszcze w całości lub w części niespłacony pod warunkiem, że termin wyznaczony do spłaty poszczególnych rat lub całości nie został przekroczony.

W związku z powyższą sprawą pozostaje sprawa odpowiedniego zwiększenia kapitału obrotowego i zasobowego (na minimalny zapas) w hurtowniach tytoniowych, których koncesjonarjuszom nie cofnięto koncesyj i które wobec zmniejszenia ilości hurtowni posiadać będą znacznie większe rejony. W tym celu Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) zechcą zwrócić na piśmie uwagę tym koncesjonarjuszom, aby już obecnie poczynili usilne starania w celu powiększenia kapitału hurtowni w związku z mającem nastąpić zwiększeniem się jej obrotów z chwilą likwidacji zbędnych hurtowni.

Za Dyrektora P. M. T.

Wice-Dyrektor Handlowy

(—) *St. Rościszewski*

345.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 69

z dnia 3 września 1932 r.

L. 6856/IV/1/32

w sprawie pozostawienia koncesyj na sklepy tytoniowe osobom, pozbawionym koncesyj na hurtownie tytoniowe.

Do

wszystkich Izby Skarbowych i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach oraz wszystkich Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państw.

Osobom (fizycznym i prawnym), którym Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego cofnęła koncesje na hurtownie tytoniowe na podstawie § 42 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31-go marca 1932 r. o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 266), należy pozostawić koncesje na sklep tytoniowy, jeśli taki sklep oprócz hurtowni posiadały. Jeśli zaś osoby te sklepu tytoniowego nie posiadały, należy udzielić im, na ich prośbę, koncesji na sklep tytoniowy w miejscowości, w której podejmą się taki sklep prowadzić.

Jednocześnie Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zaznacza, że osoby, które pozbawione zostały koncesyj na hurtownie tytoniowe, będą miały pierwszeństwo do otrzymania prawa do odsprzedaży wyrobów tytoniowych ze swego sklepu, — o ile jest to sklep tytoniowy mieszany — innym detalistom, o czem należy zawiadomić osoby zainteresowane.

Za Dyrektora P. M. T.

Wice-Dyrektor Handlowy

(—) *St. Rościszewski*

346.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 10 września 1932 r.

L. 7089/IV/1/32

w sprawie nowych „Hurtowni Tytoniowych P. M. T.".

Do

Zakładów Sprzedaży P. M. T. w Baranowiczach, Białymstoku, Brześciu n/B., Częstochowie, Grodnie, Grudziądzu, Jagielnicy, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Kowlu, Kutnie, Lublinie, Łukowie, Monasterzyskach, Nowym Sączu, Przemyślu, Radomiu, Równem, Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnowie, Toruniu i Wadowicach.

Zarządzeniem z dnia 23.I. 1932 r. L. 450/IV/1/32 poleciła Dyrekcja Polskiego Monoplu Tytoniowego zorganizować przy Zakładach Sprzedaży P. M. T. „Oddziały dla detalicznych sprzedawców wyrobów tytoniowych".

Zarządzenie to miało na celu przygotowanie się Zakładów Sprzedaży na wypadek konieczności objęcia we własny zarząd zaopatrywania detalistów w wyroby tytoniowe.

Stosownie do decyzji Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dnia 16.IV. 1932 r. L. 2582/IV/1/32 istniejące dotychczas koncesjonowane hurtownie tytoniowe rejonowe w Baranowiczach, Białymstoku, Brześciu n/B., Częstochowie, Grodnie, Grudziądzu, Jagielnicy, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Kowlu, Kutnie, Lublinie, Łukowie, Monasterzyskach, Nowym Sączu, Przemyślu, Radomiu, Równem, Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnowie, Toruniu i Wadowicach ulegają likwidacji z dniem 31.X. 1932 r., a czynności zaopatrywania rejonów przejmą i wykonywać będą „Hurtownie tytoniowe P. M. T." zasadniczo od dnia 1.XI. 1932 r.

W związku z tem Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego przemianowuje — istniejące przy Za-

kładach Sprzedaży „Oddziały dla detalicznych sprzedawców" — (stosownie do postanowień Instrukcji z dnia 15.VI. 1932 r. Dz. U. P. M. T. Nr. 7 z dnia 1.VII. 1932 r.) na „Hurtownie Tytoniowe P. M. T.".

Ukończenie organizowania tych hurtowni musi nastąpić najpóźniej do dnia 30-go września 1932 r.

„Hurtownie Tytoniowe P. M. T." mają być w zasadzie utworzone w budynkach Zakładów Sprzedaży. Poza obrębem Zakładu Sprzedaży w wynajętych lokalach, utworzone będą hurtownie w miejscowaściach Baranowicze, Kalisz, Kielce i Radom.

Gdyby z powodu warunków lokalnych zaszła potrzeba zorganizowania hurtowni tytoniowych poza obrębem Zakładu Sprzedaży w innych jeszcze miejscowościach, niż wyżej wymienione, Zakłady Sprzedaży powinny natychmiast zawiadomić o tem Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Brakujący sprzęt biurowy (krzesła, biurka, etażerki i t. p.) przydzieli D. P. M. T., na wniosek poszczególnych Zakładów Sprzedaży.

O ileby niektóre z likwidujących się koncesjonowanych hurtowni tytoniowych przyspieszyły swój okres likwidacyjny, to „Hurtownie Tytoniowe P. M. T." winny bez najmniejszej zwłoki przejąć zaopatrywanie danego rejonu.

Na taki wypadek przyznaje się „Hurtowniom Tytoniowym P. M. T." rabat, w wysokości rabatu dotychczas obowiązującego koncesjonowaną hurtownię tytoniową w danym rejonie.

p. o. Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego

(—) *E. Łopuszański*

347.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 70

z dnia 10 września 1932 r.

L. 7092/IV/1/32

w sprawie minimalnego zapasu wyrobów tytoniowych w koncesjonowanych przedsiębiorstwach sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach oraz wszystkich Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych.

Opierając się na postanowieniach § 19 — p. c) rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 21-go marca 1932 r. o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zmienia częściowo przepisy w sprawie minimalnego zapasu wyrobów tytoniowych w koncesjonowanych przedsiębiorstwach sprzedaży wyrobów tytoniowych, zawarte w okólniku Nr. 214 z dn. 7-go listopada 1930 r. L. 4041/IV/1/30, w tym sensie, że okres zimowy, w którym niektóre wyznaczone tam normy minimalne zapasu ulegają podwyższeniu, wyznacza się na czas od 5-go października do końca marca roku następnego. Równocześnie normy te podwyższa się od 5-go października o jeden dzień, zaś od 1-go listopada — o dalszy jeden dzień.

W tym więc okresie koncesjonarjusze przedsiębiorstw sprzedaży wyrobów tytoniowych (hurtowych i detalicznych) będą obowiązani posiadać stale na składzie wyroby tytoniowe pokupne w danym rejonie sprzedaży w ilościach nie mniejszych, niż wynosi przeciętny

a) 2-dniowy zbyt wyrobów tytoniowych w przedsiębiorstwach, znajdujących się w tej samej miejscowości co zakład, zaopatrujący je w wyroby tytoniowe (Państwowy Magazyn Wyrobów Tytoniowych, hurtownia, rozdzielnia),

b) 4-dniowy zbyt wyrobów tytoniowych do końca października i 5-ciodniowy od 1-go listopada w przedsiębiorstwach, oddalonych od miejscowości, w której jest zakład, zaopatrujący je w wyroby tytoniowe, nie więcej aniżeli o 30 km.,

c) 5-dniowy zbyt wyrobów tytoniowych do końca października i 6-ciodniowy od 1-go listopada w przedsiębiorstwach, oddalonych ponad 30 km. od miejscowości, w której jest zakład, zaopatrujący w wyroby tytoniowe.

Jednocześnie obniża się maksymalne normy zapasu minimalnego, określone w powołanym okólniku Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, które mogą być w wyjątkowych wypadkach wyznaczane przez Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych — do 7-dniowego przeciętnego zbytu towaru odnośnych przedsiębiorstw.

O treści niniejszego okólnika zawiadomią niezwłocznie Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych wszystkie koncesjonowane przedsiębiorstwa sprzedaży wyrobów tytoniowych.

p. o. Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego

(—) *E. Łopuszański*

348.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 10 września 1932 r.

L. 7135/IV/1/32

w sprawie tymczasowego rabatu handlowego.

Do

wszystkich Zakładów Sprzedaży P. M. T.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zawiadamia, że jednoczesnem zarządzeniem przedłuża okres, na który reskryptem z dnia 16-go lutego 1932 r. L. 690/IV/1/32 wyznaczono tymczasowe rabaty handlowe hurtowni tytoniowych, — do dnia 31-go października 1932 r.

Za Szefa Działu Sprzedaży

Kierownik Biura Organizacji

(—) *R. Stąchowski*

349.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 10 września 1932 r.
L. 7136/IV/1/32

w sprawie braku minimalnego zapasu w hurtowniach tytoniowych o wspólnym rejonie.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego stwierdziła w licznych wypadkach, że hurtownie tytoniowe, korzystające ze wspólnych rejonów (w miejscowościach, w których jest 2 lub więcej hurtowni), nie posiadają wyznaczonego im zapasu minimalnego.

Ponadto, wobec wprowadzenia z dniem 1-go marca r. b. wspólnych rejonów, normy minimalnego zapasu, wyznaczone dla tych hurtowni na podstawie obrotów zeszłorocznych, okazały się nieodpowiednie.

Wobec powyższego zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) polecić Urzędom Skarbowym Akcyz i Monopolów Państwowych wyznaczyć dla hurtowni, mających wspólny rejon, powtórnie zapas minimalny, przyczem należy postąpić w ten sposób, żeby łączny obrót tych hurtowni w 1931 r. podzielić przez ilość hurtowni w danej miejscowości, otrzymany stąd iloraz podzielić przez 300 i nowy iloraz pomnożyć przez cyfrę, wyrażającą normę zapasu minimalnego dla danej miejscowości (vide w tym względzie okólnik Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dn. 10 września r. b. L. 7092/IV/1/32).

p. o. Dyrektora Polskiego Monopolu Tytoniowego
(—) *E. Łopuszański*

350.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.

z dnia 14 września 1932 r.
L. 7212/IV/1/32

w sprawie rejonów sprzedaży.

Do

Izby Skarbowej Okręgowej — w Warszawie i Grodzkiej—w Warszawie, Izb Skarbowych w Łodzi, Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Brześciu n/B., Łucku, II we Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Grudziądzu i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego przesłała jednocześnie komplet map o podziałce 1 : 300.000, na których zakreślono linjami w kolorze zielonym granice rejonów tych hurtowni tytoniowych, które według planu będą czynne od dnia 1-go listopada r. b.

Rejony te, stosownie do postanowień § 9 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31-go marca 1932 r. o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zatwierdza prowizorycznie na czas od dnia 1 listopada do końca grudnia r. b.

Na podstawie otrzymanych map z zakreślonemi granicami rejonów i kierując się wskazówkami zawartemi w ustępie ostatnim niniejszego pisma, sporządzą Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych wykazy detalistów (sklepów tytoniowych, domowych i ulicznych sprzedaży), przydzielonych do poszczególnych hurtowni tytoniowych i zarządzą doręczenie tych wykazów, najpóźniej do dnia 7 października r. b. za pokwitowaniem, koncesjonarjuszom hurtowni tytoniowych. W dołączonych do wykazów pismach do hurtowników zaznaczą Urzędy, że Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego, opierając się na postanowieniach § 9 wspomnianego rozporządzenia Ministra Skarbu, zarządzeniem (data i liczba niniejszego pisma) wyznaczyła rejony (obejmujące wymienionych w wykazie detalistów) prowizorycznie na czas od 1 listopada do końca grudnia r. b. i że, o ile w tym czasie nie będą dokonane uzupełnienia względnie zmiany w przydziale niektórych detalistów, o czem koncesjonarjusze hurtowni tytoniowych zostaliby powiadomieni, rejon ten będzie obowiązywał po tym terminie (od 1 stycznia 1933 r.) na stałe.

Detalistów należy zawiadomić o przydzieleniu ich do poszczególnych hurtowni tytoniowych w tym samym terminie, przez wpisanie decyzji Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego do ich książek poborowych z analogiczną uwagą, jak w pismach do hurtowników.

Ponieważ w wyznaczonych rejonach hurtowni tytoniowych mogły, pomimo całej ostrożności i dokładności w pracy, zakraść się błędy, które dopiero życie i doświadczenie zdoła ujawnić, — zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) polecić Urzędom Skarbowym Akcyz i Monopolów Państwowych zwrócić na nowe rejony szczególną uwagę i zebrać w czasie od 1 listopada do 7 grudnia r. b. wszelkie spostrzeżenia odnoszące się do nowych rejonów, a przedewszystkiem do ew. błędów popełnionych przy wyznaczeniu granic tych rejonów. Formułując wnioski co do ew. poprawek w granicach rejonów, Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych winny się powodować wyłącznie względami na interesy detalistów, z wyeliminowaniem ew. interesów hurtowników.

Ewentualne poprawki, po zatwierdzeniu ich przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego będą podane do wiadomości hurtowników i detalistów w II-ej połowie grudnia r. b. i wejdą w życie z dniem 1-go stycznia 1933 r.

Mapy zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) porozdzielać między Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych, kierując się przytem napisami umieszczonemi na nich przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego (na dole — atramentem).

Począwszy od dnia 1 listopada r. b. będą również wszystkie nowopowstające detaliczne sprzedaże wyrobów tytoniowych przez Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych przydzielane automatycznie do właściwych hurtowni tytoniowych, przyczem należy się posługiwać otrzymanemi mapami rejonów.

W tym celu należy odszukać na mapie miejscowość, w której powstał nowy detal i ustalić,

która hurtownia tytoniowa znajduje się wewnątrz tej samej linji zielonej stanowiącej granicę rejonu (zarówno więc miejscowość, w której znajduje się detal jak i miejscowość, w której jest hurtownia tytoniowa, muszą się znajdować wewnątrz jednej linji granicznej).

Za Dyrektora P. M. T.
Szef Działu Sprzedaży
(—) *Inż. Kania*

351.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU
z dnia 21 września 1932 r.
o uzupełnieniu taryfy na wyroby tytoniowe.

Na podstawie art. 8 i 17 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o przedsiębiorstwie Polski Monopol Tytoniowy (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 240) zarządzam co następuje:

§ 1. Ogłoszony w załączniku do rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 kwietnia 1932 r. o ustaleniu taryfy na wyroby tytoniowe (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 351) cennik wyrobów tytoniowych uzupełnia się przez dodanie w punkcie III. 2 po słowach: „Gitanes Maryland — 10 gr" słów: „Balto — 10 gr".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

352.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.
z dnia 23 września 1932 r.
L. 7535/IV/1/32
w sprawie pozostałości wyrobów tytoniowych po zlikwidowanych hurtowniach tytoniowych.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

W związku z upływającym z dniem 31 października r. b. terminem likwidacji tych hurtowni tytoniowych, których koncesjonarjuszom Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego prawomocnem orzeczeniem cofnęła koncesje, zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) wydać zarządzenie, zezwalające na przejęcie ewentualnych pozostałości wyrobów tytoniowych po zlikwidowanych hurtowniach przez sklepy tytoniowe, które byli hurtownicy posiadają względnie uruchomią.

Jedynie w wypadkach, w których byli hurtownicy nie zamierzają prowadzić sklepów tytoniowych, wspomniane pozostałości wyrobów tytoniowych winny być przez nich odsprzedane innym hurtowniom (niezlikwidowanym, wzgl. nowoutworzonym) lub, jeśli w danej miejscowości wogóle nie będzie hurtowni tytoniowej, — właściwemu Zakładowi Sprzedaży P. M. T., stosownie do postanowień § 20 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 31-go marca r. b. o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Za Dyrektora P. M. T.
Szef Działu Sprzedaży
(—) *Inż. Kania*

353.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU
z dnia 30 września 1932 r.
o zmianie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 kwietnia 1932 r. o ustaleniu taryfy na wyroby tytoniowe.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 września 1932 r. Nr. 82, poz. 719).

Na podstawie art. 8 i 17 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy" (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 240) zarządzam co następuje:

§ 1. W § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 kwietnia 1932 r. o ustaleniu taryfy na wyroby tytoniowe (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 351) zmienia się słowa: „2½ grosza" na „1 grosz".

§ 2. Cennik załączony do § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 kwietnia 1932 r. o ustaleniu taryfy na wyroby tytoniowe (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 351) uzupełnia się, względnie zmienia w sposób następujący:

1. W punkcie I 2b 1 po słowach: „Wisła" — 2,5 dodaje się słowa: „Cienkie" — 1,5 gr.
2. W punkcie II 2b 2 cenę papierosów „Płaskie" obniża się z 5,5 gr na 5 gr.
3. W punkcie I 2c cenę papierosów „Egipskie odnikotynowane" obniża się z 10 gr na 8,5 gr; cenę papierosów „Egipskie Przednie odnikotynowane" obniża się z 12,5 gr na 11 gr; cenę papierosów „Ergo odnikotynowane" obniża się z 7,5 gr na 7 gr.
4. W punkcie I 3b 1 cenę tytoniu „Machorka Przednia" obniża się z 14 zł na 12 zł za 1 kg; cenę tytoniu „Machorka" obniża się z 12 zł na 10 zł za 1 kg.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1932 r.

TRANSPORT

354.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.
z dnia 13 września 1932 r.
L. 4236/I/5/32
w sprawie adresowania przesyłek kolejowych do Państwowego Magazynu Surowców Tytoniowych w Gdyni.

Do
wszystkich Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Przy wysyłkach kolejowych do Państwowego Magazynu Surowców Tytoniowych w Gdyni zdarzają się wypadki niewłaściwego wskazywania na listach przewozowych stacji przeznaczenia „Gdynia", zamiast „Gdynia—Port", co powoduje dodatkowe koszty przewozowe.

Powołując się na okólnik z dn. 30.VII 1931 r. L. 1771/X/Tr/31, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego poleca przestrzegać, aby przesyłki kolejowe kierowane do Państwowego Magazynu Surowców Tytoniowych w Gdyni adresowane były właściwie.

Za Szefa Działu Ogólnego
Kierownik Biura Gospodarczego
(—) *Henryk Rozenberg*

MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

355.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 68

z dnia 1 września 1932 r.

L. 151/22/II/5/32.

w sprawie konserwacji maszyn i urządzeń technicznych niebędących w ruchu.

Do

wszystkich Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych i Fabryki Opakowań i Etykiet Poznań — Staszica.

Podczas kontroli technicznych w Fabrykach stwierdzono, że maszyny i urządzenia techniczne niebędące w ruchu, a więc stanowiące rezerwę, bądź też przeznaczone do remontu, względnie wycofane z pracy w danej fabryce, a nawet nowe maszyny i urządzenia dotychczas jeszcze nieuruchomione — pozbawione są odpowiedniego dozoru technicznego i opieki. Powyższe powoduje niszczenie się maszyny, wzgl. urządzenia i zmusza, w razie ponownego uruchomienia, do przeprowadzenia niczem nieuzasadnionych remontów o znacznych stosunkowo kosztach.

Zwracając na powyższy stan rzeczy uwagę P. Kierowników, — Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego poleca stosować zwiększoną niż dotychczas pieczołowitość w stosunku do wspomnianych objektów przez wydanie odnośnych zleceń wewnętrznych, które winny spowodować intensywniejszą opiekę nad maszynami i urządzeniami, traktując je równorzędnie, jak objekty pozostające w ruchu.

Za Dyrektora P. M. T.
Szef Działu Produkcji
(—) *M. Zdrojewski*

GOSPODARKA MATERJAŁOWA

356.

ZARZĄDZENIE D. P.M.T.

z dnia 22 września 1932 r.

L. 2636/II/2/32.

w sprawie zestawień tablicowych zapasów surowca tytoniowego.

Do

wszystkich Państwowych Fabryk Wyrobów tytoniowych, wszystkich Państwowych Magazynów surowców tytoniowych, wszystkich Państwowych Magazynów surowców i wyrobów tytoniowych, Państwowego Magazynu wyrobów tytoniowych w Kołomyi, Urzędu Wykupu Tytoniu i Państwowego Magazynu wyrobów tytoniowych w Grudziądzu.

Postanowienia zawarte w zarz. z dnia 25 października 1928 r. L. 39103/II/I/28 (Zbiór Okólników D. P. M. T. Tom II, str. 302, poz. 76), ust. V Ad A 2 strona 5 i 6 (patrz Zbioru Okólników T. II str. 304) unieważnia się z tem, że w miejsce tegoż ustępu wstawić należy następujące postanowienia:

„Surowce w powyższem zestawieniu (A Zestawienie tablicowe) mają być szeregowane w porządku ustalonym we wzorze „Ogólne zestawienie zapasu i zapotrzebowania". Cały posiadany zapas surowca tytoniowego należy uporządkować według:

a) gatunków (Maced., Bułg., Smyrna i t. d.),

b) grup (Maced. A, B, C, D, E i t. d.),

c) przeznaczenia na grupę wyrobów (Maced. A S I, II i t. d.),

d) w obrębie surowca przeznaczonego na pewną grupę wyrobów według prowenjencji (Doupnitza, Nevrokop i t. d.),

e) w obrębie prowenjencji według daty pierwotnego zamagazynowania tablicy.

Należy zaniechać tworzenia sum pomocniczych. Wpisywać należy sumy surowca przeznaczone na jedną grupę wyrobów, n. p. S-ma sur B A I, następnie sumy grup surowców, n. p. S-ma Sur. B A, oraz sumy gatunków, n. p. Sa Sur. Bułg.

Jak z powyższego wynika, suma rejestrowa oznacza ilość surowca na pewną grupę wyrobów. Z sum rejestrowych tworzy się w Gł. Dz. mat.

a) sumę grup surowca (Maced. A, B, C, D i t. d.),

b) sumę gatunków (Maced. Bułg. i t. d.).

Surowiec depozytowy należy w zestawieniu tablicowem porządkować w sposób dotychczasowy, t. j. jedynie według gatunków i grup, nie należy natomiast rozdzielać poszczególnych tablic, celem uporządkowania klas lub przydziału na grupy wyrobów według nazw prowenjencji. Jednakowoż przy końcu każdego gatunku surowca należy sporządzić zestawienie uwzględniające również podział surowca na grupy.

W obrębie każdej grupy należy ilości przeznaczone na te same grupy wyrobów, a mieszczące się na różnych tablicach depozytowych, dodać do siebie.

Sumy powyższe dodane do siebie dadzą ogólną sumę danej grupy surowca. Dla uzyskania sumy danego gatunku należy dodać sumy poszczególnych grup".

Zarządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 1/X. 1932 r., zatem miesięczny wykaz „Tabl. zest. zapasów", który ma nadejść do Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego do 3/X b. r. winien być sporządzony, biorąc już pod uwagę postanowienia omówione wyżej.

Za Dyrektora P. M. T.
Szefa Działu Produkcji
(—) *M. Zdrojewski*

UPRAWA TYTONIU, WYKUP I FERMENTACJA.

357.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.
z dnia 27 sierpnia 1932 r.
L. 1926/II/3/32.

w sprawie niszczenia łodyg tytoniowych.

Do
wszystkich Urzędów Wykupu Tytoniu i Urzędów Wykupu Tytoniu i P. M. W. T. oraz Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych w Krakowie i Wodzisławiu.

Delegaci Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego zauważyli w czasie ostatnich objazdów plantacyj tytoniowych w okręgach uprawy, że wielu plantatorów pozostawia rośliny tytoniowe po zbiorze z nich liści macierzystych na plantacjach i dopuszcza do dalszego ich rozwoju. Rośliny takie wypuszczają obficie liście odrostowe i rozwijają liczne kwiatostany.

Nie ulega wątpliwości, że plantatorzy doprowadzają do dalszej wegetacji roślin tytoniowych dla zbioru liści odrostowych w celach nielegalnych.

Dyrekcja P. M. T. zwraca uwagę Urzędów Wykupu Tytoniu (Państwowych Fabryk) na postanowienia § 25 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 19 lipca 1932 o uprawie tytoniu (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 623), według których plantatorzy obowiązani są łodygi tytoniowe i inne części rośliny tytoniowej niepodlegające wykupowi niszczyć natychmiast po zbiorze liści macierzystych lub nasienia tytoniowego, o ile nasienie było z plantacji zamówione.

Wskazany tam termin 15 października stanowi ostateczny termin zniszczenia łodyg w razie opóźnienia zbiorów liści.

Zarazem Dyrekcja P. M. T. przypomina, że zbiór liści odrostowych z roślin tytoniowych dozwolony jest tylko tym plantatorom, którzy otrzymali osobne zezwolenia na ich produkcję.

Urzędy Wykupu Tytoniu (Fabryki Tytoniowe) nakażą bezzwłocznie podwładnym sobie instruktorom uprawy tytoniu, ażeby pouczali plantatorów o ich obowiązku niszczenia łodyg tytoniowych po zbiorze liści macierzystych i ażeby z całą dokładnością dopilnowali ich zniszczenia przez wszystkich powierzonych im do dozorowania plantatorów. Niszczenie ma być przeprowadzone w kilka dni po ukończeniu zbiorów liści macierzystych (najpóźniej w czwartym dniu) przez dokładne przeoranie ich po ew. pocięciu ich uprzednio kosą na części.

Plantatorów opornych należy bez zwłoki wykazać właściwym urzędom skarbowym akcyz i monopolów państwowych do ukarania na podstawie art. 64 ustawy karnej skarbowej z dnia 18 marca 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) oraz przeznaczyć ich do wykluczenia od uprawy tytoniu w latach przyszłych.

Kierownicy Urzędów Wykupu Tytoniu (Fabryk Tytoniowych) i podwładni im urzędnicy agronomiczni zwracać będą szczególną uwagę przy każdej kontroli pracy instruktorów uprawy tytoniu na to, by niszczenie łodyg tytoniowych przeprowadzane było dokładnie i w sposób wyżej wskazany, a w razie zauważenia braków, wydawać będą na miejscu stosowne zarządzenia.

Za Szefa Działu Produkcji
Kierownik Biura Uprawy
(—) *Inż. Z. Mierzejewski*

358.

ZARZĄDZENIE D. P. M. T.
z dnia 30 sierpnia 1932 r.
L. 1952/II/3/32.

w sprawie przedwstępnej fermentacji i suszenia tytoniu krajowego.

Do
Urzędu Wykupu Tytoniu w Zabłotowie, Tarnopolu, Krzemieńcu, Lublinie, Grodnie, Urzędu Wykupu Tytoniu i P. M. W. T. w Grudziądzu.

Wielokrotnie stwierdzone zostało w latach ubiegłych, że zbiory surowca machorkowego zapowiadające się b. dobrze na plantacjach, przy wykupie wykazywały znaczne ilości surowca niższej wartości, popsutego wskutek stosowania przez plantatorów wadliwej metody przedwstępnej fermentacji, suszenia i przechowywania surowca po wysuszeniu.

W związku z powyższem Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego, potwierdzając zarządzenie z dn. 11 września 1931 r. L. 1951/IX/2/31, poleca Urzędom administrującym uprawą tytoniu roztoczyć ścisłą kontrolę nad wykonaniem poszczególnych prac w okresie przedwykupowym. W szczególności należy obecnie zwrócić uwagę na konieczność przeprowadzania przedwstępnej fermentacji zbieranych liści machorkowych, które niepoddane tym procesom nietylko są gorszej jakości, lecz posiadają większą wagę, niż liście żółcone. W czasie zasadniczej fermentacji liście te tracą swą pierwotną wagę, zwiększają więc manco magazynów fermentacyjnych i w ten sposób podnoszą koszty zakupu krajowego surowca.

Wobec strat, które ponosi w tym wypadku Monopol Tytoniowy, należy uprzedzić plantatorów, że liście raptownie suszone (zielone i jasno-żółte) będą przy wykupie zaliczane do niższych klas wykupowych.

Dla otrzymania produktu dobrej jakości przedwstępną fermentację liści machorkowych należy przeprowadzać w budynkach ciepłych, zabezpieczonych od deszczu i od działania prostopadłych promieni słonecznych, powodujących zbytnie wysychanie liści, układając surowiec na matach lub podściółce ze słomy w stosy wysokości, zależnie od konsystencji liści, od 50 cm do 75 cm. Liście układają się zazwyczaj równymi rzędami, rząd koło rzędu. Najbardziej praktyczne jest układanie liści warstwami pojedyńczemi na stojąco w ten sposób, że liście opierają się ogonkami u dołu, zaś końcami zwrócone są ku górze. Można też układać rzędami bardziej na płask lub cięższemi paczkami licową stroną na dół.

W stosach należy surowiec kilkakrotnie zagrzać od 30° do 35° do częściowej zmiany zielonej

barwy liści tytoniowych. Przed ułożeniem surowca w stosy i po przeprowadzeniu przedwstępnej fermentacji należy surowiec posegregować według jego jakości.

Czas trwania przedwstępnej fermentacji zależy od jakości materjału tytoniowego i zewnętrznej temperatury.

Cienko-listny surowiec prędzej zmienia swój kolor, niż surowiec posiadający grubsze i treściwsze blaszki listne.

Przy wyższej temperaturze przebieg procesu jest prędszy, niż przy niskiej.

Tytonie chore i niedojrzałe trudniej się zagrzewają. Należy unikać zbyt silnego i raptownego zagrzania się liści oraz dłuższego trzymania ich w stosach, żeby w ten sposób nie zepsuć surowca. Podniesienie temperatury w stosach potęguje i przyśpiesza procesy przemiany materji w żywych jeszcze komórkach liściowych, skutkiem czego zachodzą zmiany w chemicznym składzie tytoniu (krochmal przechodzi w cukry), w tym również czasie surowiec traci od 30% do 50% wody i około 10% suchej masy, której dalsze straty w okresie suszenia już są nieznaczne. Usunięcie tą drogą tak dużych ilości wody zawartej w liściach tytoniowych ułatwia znacznie dalsze manipulacje z surowcem tak w suszarniach powietrznych, jak i ogniowych.

Od sposobu suszenia liści tytoniowych w znacznej mierze zależy jakość surowca tytoniowego, zastosowanie więc niewłaściwej metodyki suszenia może spowodować znaczne straty.

Zasadniczym warunkiem dobrego suszenia tytoniu jest należyte regulowanie wilgoci i dopływu powietrza w suszarniach tytoniowych zapomocą przewietrzników, a także zapobieganie zbyt szybkiemu wysychaniu żywych jeszcze tkanek liścia, w których odbywają się dalsze procesy chemiczne i fizjologiczne (rozkład białka, zużycie celulozy, zmniejszenie nikotyny). Te zmiany całego szeregu składników chemicznych w liściach tytoniowych są wywoływane nietylko działaniem procesów biologicznych, ale również i t. zw. fermentami, które przyjmują udział w tych procesach, powodują i przyśpieszają szereg reakcyj.

Regulatorem działania fermentów w żywych tkankach liściowych jest protoplazma. Fermenty te działają również w martwych substancjach, jeżeli przyczyny, które spowodowały śmierć tkanek, nie zabiły ich działania.

W czasie zasadniczej fermentacji surowca przy sprzyjających warunkach wilgotności i temperatury, fermenty te powodują dalsze zmiany w składnikach chemicznych surowca tytoniowego.

Suszenie więc liści tytoniowych należy przeprowadzać w ten sposób, by w niedosuszonym tytoniu zachować do zakończenia procesu suszenia życie protoplazmy i wadliwemi manipulacjami nie zabić działania fermentów.

Protoplazma może stracić swą żywotną siłę wcześniej, niż przestaną funkcjonować fermenty, wtenczas ich działanie nieregulowane protoplazmą będzie trudne do opanowania, tworząc niebezpieczeństwo zagrażające jakości surowca. W tym wypadku również martwe, niedosuszone liście stają się mniej odporne na wszelkie infekcje i niejednokrotnie ulegają zepsuciu przez anaerobne gnilne bakterje.

Śmierć protoplazmy zostaje zwykle spowodowana nadmiarem wilgoci i złem przewietrzaniem budynków suszarnianych.

W suszarniach ogniowych przy zbyt wysokiej temperaturze i wilgotnej atmosferze następuje nietylko zepsucie się tytoniu, ale i rozkład fermentów, w których życie należy zachować ze względu na dalsze ich funkcje w procesach zasadniczej fermentacji.

Dla uniknięcia tej możliwości w czasie suszenia blaszki liściowej należy w suszarniach ogniowych energicznem wietrzeniem usuwać nadmierną wilgoć powietrza, a temperatury w początkowem stadjum suszenia nie podnosić wyżej 50°, ponieważ przy tej temperaturze następuje już śmierć rośliny.

Po wysuszeniu blaszki liściowej komórki jej są już martwe i proces przemiany materji wstrzymany, dosuszanie więc żyłek i ogonków liściowych może się odbywać przy zamkniętych przewietrznikach i wyższej temperaturze do 65° bez obawy rozkładu fermentów. Nie należy jednak i w tym wypadku podnosić temperatury do wysokich granic, by nie obniżyć jakości surowca, spowodowanej stratą lotnych substancyj. Liście machorki należycie wysuszone winny posiadać kolor oliwkowy lub ciemnobronzowy.

Manipulacja z wysuszonym surowcem oraz przechowywanie tego tytoniu do wykupu na składach u plantatorów należy uskuteczniać w myśl wskazówek podanych przez Dyrekcję P. M. T. w roku ubiegłym we wspomnianem na wstępie zarządzeniu.

Z treścią niniejszego zarządzenia należy zapoznać personel agronomiczny Urzędu oraz instruktorów tytoniowych w celu zastosowania się do podanych wskazówek i pouczenia plantatorów.

Za Szefa Działu Produkcji
Kierownik Biura Uprawy
(—) *Inż. Z. Mierzejewski*

359.

ZAWIADOMIENIE D. P. M. T.
z dnia 2 września 1932 r.
L. 1969/II/3/32.

w sprawie referatu dr. L. Kaznowskiego „Wędzenie liści tytoni ciężkich".

Do

Urzędu Wykupu Tytoniu w Borszczowie, Zabłotowie, Monasterzyskach, Krzemieńcu, Lublinie, Grodnie, Urzędu Wykupu Tytoniu i P. M. W. T. w Jagielnicy, Tarnopolu, Grudziądzu, Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych w Krakowie, Wodzisławiu, Państwowego Zakładu Doświadczalnego Uprawy Tytoniu w Piadykach.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego przesłała odbitki referatu Dr. L. Kaznowskiego p. t. „Wędzenie liści tytoni ciężkich", celem zaznajomienia z powyższym personelu agronomicznego i instruktorskiego.

Dyrekcja P. M. T. upoważnia Urząd (Fabrykę, Zakład) do rozdania bezpłatnego zbywających egzemplarzy referatu pomiędzy bardziej starannych, dbałych i interesujących się uprawą tytoni plantatorów.

Za Dyrektora P. M. T.
Szef Działu Produkcji
(—) *M. Zdrojewski*

360.

OKÓLNIK D. P. M. T. Nr. 72.

z dnia 21 września 1932 r.
L. 2149/II/3/32.

w sprawie metod fermentacji krajowego surowca ze zbioru r. 1932.

Do
Urzędu Wykupu Tytoniu w Zabłotowie, Monasterzyskach, Grodnie, Borszczowie, Krzemieńcu, Lublinie, Urzędu Wykupu Tytoniu i Państw. Magaz. Wyr. Tyt. w Jagielnicy, Tarnopolu, Grudziądzu, Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych w Krakowie, Wodzisławiu, Państwowego Zakładu Doświadczalnego Uprawy Tytoniu w Piadykach.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego ustala następujące sposoby postępowania przy fermentacji krajowego surowca tytoniowego ze zbioru r. 1932.

Tytonie I i II kategorji.

Zmienione wymogi w taryfie wykupowej dla surowca tych kategoryj ze zbioru r. 1932 przewidują w pierwszym rzędzie rozdział surowca na 3 zbiory oraz na odpowiednie kolory w ramach tych zbiorów. Pierwszą więc sprawą, na którą winna być zwrócona uwaga i której należy bezwzględnie przestrzegać, jest zachowanie do czasu pierwszych czynności w magazynach fermentacyjnych tego rozsortowania surowca na klasy wykupowe, kolory, zbiory i stan wilgotności, jakie zostało na wadze wykupowej przy klasyfikacji przeprowadzone. Z racji bowiem wspomnianych zmian w wymogach rozsortowanie surowca przy wykupie będzie dokładniejsze i powinno wpłynąć na zmniejszenie kosztów sortowania przed fermentacją. Przy odnoszeniu więc surowca od wag należy każdą sortę nawet w ramach jednej klasy wykupowej oddzielnie składać. Również tytoni przyjętych, jako wilgotne i z niedosuszonym nerwem głównym i ogonkiem, nie należy łączyć z tytoniem suchym wykupionym w tej samej klasie, lecz składać w oddzielne miejsce.

Dla należytego zachowania przeprowadzonego rozdziału surowca przy wykupie winien być przy wagach wykupowych stale obecny dozorca fermentacyjny, który wykupywane partje surowca będzie kierował na odpowiednie miejsce magazynu.

Surowiec wykupiony w doborowej, I i II klasie należy zaraz poddać dodatkowo rozsortowaniu na następujące grupy:

1) liście wierzchołkowe i podwierzchołkowe złociste i cytrynowo-żółte,

2) liście wierzchołkowe i podwierzchołkowe czerwono-żółte,

3) liście wierzchołkowe i podwierzchołkowe zielonkawo-żółte,

4) liście środkowe złociste i cytrynowo-żółte,

5) liście środkowe czerwono-żółte,

6) liście środkowe zielonkawo-żółte.

Przy tytoniach I kategorji należy przy powyższem sortowaniu zwracać uwagę na aromat i treściwość liści.

Liście wykupione w tych klasach, jednak niepodpadające pod żadną z wymienionych grup albo niezupełnie zdrowe i dojrzałe, należy wydzielać i fermentować z takim surowcem, któremu jakościowo odpowiadają.

Cały wydzielony według powyższych 6 grup surowiec należy fermentować w belikach systemem dotychczas stosowanym.

W razie, gdyby warunki magazynowe lub inne czynniki uniemożliwiały przeprowadzenie fermentacji w belikach wszystkich 6 grup, można zastosować fermentację w stertach średnich rozmiarów do temperatury 35 — 40° C dla dwóch ostatnich grup surowca.

Z tytoniu III kl. I kategorji należy wybrać materjał lepszej jakości bronzowy i fermentować go w belikach.

Resztę surowca tej kategorji należy poddać fermentacji w stertach obłożonych surowcem II kategorji IV klasy z dopuszczeniem do temperatury 40° C.

Z tytoniu III kl. II kategorji należy przedewszystkiem wydzielić

1) materjał przynależny do wyższych klas, zamieszany w III kl. z racji złego rozsortowania liści przez plantatorów, i dołączyć go do odpowiadających mu wyżej wymienionych grup,

2) surowiec czerwonawo-bronzowy o odcieniu jaśniejszym, który według ustalonych wymogów dla sortymentów po fermentacji będzie mógł być zaliczonym do sortymentu Kr. B.

Mając jednak na uwadze utrzymywanie kosztów fermentacji na możliwie niskim poziomie oraz normalne trudności i brak dostatecznego miejsca do sortowania w magazynach w okresie wykupowym, sortowanie III klasy wykupowej II kategorji surowca należy przeprowadzać całemi papuszami i to przedewszystkiem przy pierwszem układaniu stert; następnie zaś przy każdem następnem przekładaniu stert.

Cały surowiec III klasy IIkategorji (poza surowcem wydzielonym do grup kolorowych) należy fermentować w stertach do temperatury 40° C.

Surowiec IV klasy należy fermentować w stertach dużych wymiarów do temperatury 45° C.

Wydzielony przy wykupie oraz przy sortowaniu przed fermentacją surowiec wilgotny należy oddzielnie traktować i w miarę możliwości starać się w najszybszym czasie wysuszyć sposobami dotychczas stosowanemi i dostępnemi, a więc przez rozwieszanie surowca w papuszach okrakiem na sznurach, rozkładanie pojedyńczemi warstwami na podłodze magazynu, układanie luźnie na hordach i t. d.

Surowiec z niedosuszonemi ogonkami i nerwami głównemi, który w obecnych warunkach magazynowych nie może być szybko wysuszony należy fermentować osobno w dużych stertach fermentacyjnych do temperatury 45° C.

Wysortowany surowiec rażony pleśnią należy fermentować w stertach dużych wymiarów do temperatury 50° C.

Surowiec o silnych odcieniach zielonych należy fermentować w środku stert do temperatury 45° C w celu przeprowadzenia jego na kolor brunatny. Na kwestję tę należy zwrócić baczną uwagę, ponieważ zielony odcień w wyfermentowanym surowcu bardzo obniża jego jakość. Dlatego też w omawianej kampanji fermentacyjnej należy przeprowadzić szereg prób z fermentacją tytoniu zielonych kolorów, w celu uchwycenia ściślejszych danych dla najracjonalniejszego postępowania z tym typem tytoniu. Próby te winny objąć różne temperatury zagrzania stert, stan wilgotności wziętego do fermentacji surowca.

Organizacja całego doświadczenia jak i jego kontrola musi być przeprowadzona przez okręgowego inż.-chemika, który po zakończeniu fermentacji przedłoży Dyrekcji P. M. T. opis przeprowadzonych prób i otrzymane wyniki.

Fermentację w magazynach z centralnem ogrzewaniem należy w pierwszym jej okresie prowadzić wolno i ostrożnie, nie dopuszczając ani do gwałtownego zagrzewania się stert, ani do nadmiernego i szybkiego przesychania surowca. Dlatego w tym okresie należy albo zupełnie nie uruchamiać centralnego ogrzewania, albo jedynie w takim stopniu, w jakim potrzebne będzie do obniżenia nadmiernej wilgotności powietrza w magazynie.

Jak praktyka wykazuje, jednym z głównych powodów pleśnienia surowca podczas fermentacji jest niezupełne wysuszenie nerwów głównych i ogonków.

Z tego względu Urzędy Wykupu Tytoniu w Borszczowie i Jagielnicy przeprowadzą doświadczenie z zastosowaniem do celów dosuszania surowca ogniowych suszarni znajdujących się w Urzędach.

Doświadczenia te należy przeprowadzić ściśle z dokładną kalkulacją kosztów tego postępowania i pod kontrolą okręgowego inż.-chemika.

Surowiec do tych doświadczeń należy wziąć w tej ilości, by mógł być złożony w oddzielną normalną stertę i osobno fermentowany. Wynik przeprowadzonych doświadczeń wraz z dokładną kalkulacją kosztów opracują Urzędy przy współudziale okręgowego inż.-chemika i przedłożą Dyrekcji P. M. T. po zakończeniu fermentacji.

Przy fermentacji całego surowca należy przestrzegać, by przy każdem przekładaniu stert prowadzone było sortowanie w kierunku usuwania niezauważonych poprzednio papusz wilgotnych i rażonych pleśnią, a następnie w kierunku stopniowego ujednostajnienia surowca, znajdującego się w poszczególnych stertach, dla ułatwienia późniejszej segregacji.

Tytoń III kategorji.

Surowiec tej kategorji należy zaraz po wykupie przesortować w celu wydzielenia materjału wilgotnego, niedosuszonego i rażonego pleśnią.

Wysortowany suchy i zdrowy surowiec należy poddać fermentacji w dużych stertach do temperatury 45° C.

Surowiec wilgotny należy szybko wysuszyć przez rozwieszanie go papuszami na sznurach przy zastosowaniu ogrzewania magazynu i intensywnej wentylacji.

Surowiec rażony pleśnią należy fermentować do temperatury 55° C.

Przez cały przeciąg fermentacji należy prowadzić dokładną kontrolę stanu materjału i przy przekładaniu stert stosować dodatkowe sortowanie w celu wydzielania niezauważonych w poprzedniem sortowaniu papusz wilgotnych i spleśniałych.

Tytoń IV i V katgorji.

Wykupiony tytoń tych kategorji należy według klas wykupowych składać na odpowiednie miejsce magazynu. Rozsortowany surowiec podczas wykupu na klasy wykupowe oraz surowiec wilgotny o niedostatecznie wysuszonych nerwach głównych i ogonkach winien być do czasu pierwszych manipulacyj w magazynach fermentacyjnych zachowany dla ułatwienia sortowania tegoż przed złożeniem go w sterty oraz dla zachowania przeprowadzonej przez wykup segregacji na treściwość liści.

Przed układaniem stert należy rozsortować surowiec na:

1) surowiec normalny, t. j. o właściwej zawartości wilgoci, dojrzały, zdrowy,

2) surowiec wilgotny lub o niedosuszonych nerwach i ogonkach,

3) surowiec przesuszony,

4) surowiec rażony pleśnią,

5) surowiec o wybitnych odcieniach zielonych i niedojrzały.

Sortowanie to winno być przeprowadzone szybko przez wykwalifikowane robotnice. Przeprowadzenie odpowiedniej segregacji surowca machorkowego przed złożeniem go w sterty jest konieczne, ponieważ surowiec poddany zostaje odrazu długotrwałemu grzaniu do wysokiej temperatury. Nienależyte rozsortowanie surowca przedtem może się bardzo ujemnie odbić na jego jakości.

Surowiec normalny należy odrazu składać w duże sterty fermentacyjne kształtu prostopadłościanu wysokości 3 m. szerokości i długości nie mniejszej niż 4 m. i fermentować do temperatury 60° C. O ile warunki magazynowe nie pozwalają na ustawianie takich stert, należy wymiary zmniejszyć, jednak zawsze należy starać się układać sterty jak największych wymiarów dla danych warunków magazynowych.

W magazynach z centralnem ogrzewaniem należy również stawiać sterty dużych rozmiarów. W pierwszym okresie fermentacji albo nie należy zupełnie używać ogrzewania, albo tylko tyle ile potrzebne będzie do obniżenia zbytniej wilgotności względnej powietrza. Użycie bowiem centralnego ogrzewania w tym okresie fermentacji może spowodować przesuszenie surowca, a następnie nienależyte jego wyfermentowanie.

Sterty należy układać na warstwie oczyszczonej i przesianej pateruchy, lub o ile nie ma jej dostatecznej ilości, na surowcu wiązanym IV kl. wykupowej. Wysokość takiej warstwy powinna wynosić około 20 — 30 cm. Przy układaniu stert wysokości 3 m. należy na wysokość 1.5 m. zakładać jeden rząd rur termometrycznych, na wysokości 2.5 m. drugi.

Przy stertach niższych należy również zakładać rury termometryczne na dwóch poziomach proporcjonalnie niżej.

Ułożenie wiązek w stercie winno być ściśle, w celu jak najszerszej wymiany ciepła z otoczenia. Wierzch stert w okresie zimowym należy przykry-

wać warstwą czystej przesianej paterucby, w razie braku jej suchym materjałem wiązanym IV kl., grubości około 20 — 40 cm. W magazynach z centralnem ogrzewaniem nie ma konieczności nakrywania stert.

Sterty należy rozbierać o ile

a) osiągnęły pożądaną maksymalną temperaturę, t. j. 60° C,

b) doszły do pewnej niższej od 60° C temperatury i temperatura zaczyna opadać,

c) grzeją się przez dłuższy okres czasu (około 2 tygodni) przy jednej temperaturze bez tendencji do jej podniesienia.

Dłuższe przetrzymywanie takich stert bez przekładania jest niedopuszczalne, ponieważ może to bardzo poważnie obniżyć jakość surowca. Przy każdem przekładaniu stert należy prowadzić dodatkowe sortowanie i wydzielać dostrzeżony surowiec wilgotny lub spleśniały.

Przy układaniu stert do drugiego zagrzania należy surowiec, który był we środku ułożyć na boki, boki zaś do środka. Należy przytem pamiętać, że układanie stert musi następować zaraz po jej rozłożeniu.

Po dwóch zagrzaniach stert do wysokiej temperatury (od 50 — 60° C) należy przystąpić do wydzielenia surowca wyfermentowanego przy pomocy wykwalifikowanych w tej pracy robotnic. Surowiec wyfermentowany układa się w małe sterty pofermentacyjne. Surowiec składany w takie stertki winien być zupełnie wystudzony. Przy tych czynnościach należy kwalifikować surowiec V kategorji jako mocny i słaby bez specjalnej segregacji. Resztę surowca, który wykazuje jeszcze cechy surowego, należy dołączyć do fermentujących partji tytoniu.

Sterty, które przez długi okres czasu (około 2 miesięcy) albo zupełnie nie zagrzewają się, albo dochodzą jedynie do niskich temperatur np. około 15° C i dalej nie zagrzewają się, należy przełożyć.

Surowiec wilgotny i niedosuszony należy starać się jak najszybciej wysuszyć środkami stojącemi w danym magazynie do dyspozycji.

Po wysuszeniu należy dołączyć go do reszty surowca i fermentować normalnie.

Surowiec przesuszony należy układać w górnych warstwach stert dla nawilżenia go do dalszej fermentacji.

Surowiec rażony pleśnią należy zupełnie oddzielnie normalnie fermentować.

Surowiec zielony należy przy pierwszem układaniu stert włożyć do środka, zagrzać do wysokiej temperatury i przetrzymać dłużej niż normalnie. O ile zostanie wykupiona większa ilość liści odrostowych, to liście takie należy oddzielnie fermentować do temperatury 40° C. W wyższej temperaturze liście te czernieją i stają się materjałem nieużytecznym.

Do belowania surowca machorkowego fermentowanego w innych magazynach należy przystępować dopiero po przetrzymaniu surowca przynajmniej przez miesiąc w małych stertkach pofermentacyjnych i po przejściu pewnego okresu ciepłych dni, podczas których surowiec złożony w stertkach zupełnie się nie zagrzewał. W każdym razie nie należy rozpoczynać belowania przed 1 czerwca.

Surowiec fermentowany w magazynach ogrzewanych może być zbelowany wcześniej w zależności od jego stanu, w każdym razie po miesiącu przetrzymania w małych stertkach pofermentacyjnych.

Urząd Wykupu Tytoniu w Lublinie przeprowadzi w omawianej kampanji fermentacyjnej następujące doświadczenia:

1) doświadczenia nad zmienionym sposobem składania stert, których próby zostały rozpoczęte w zeszłej kampanji fermentacyjnej,

2) doświadczenia nad odbieraniem po jednorazowem zagrzaniu stert do wysokiej temperatury surowca wyfermentowanego,

3) doświadczenia nad zastosowaniem sztucznych grzejników wewnątrz stert.

Wszystkie doświadczenia mają być przed rozpoczęciem ich omówione dokładnie z okręgowym inż. chemikiem, który określi ich zakres oraz sposób wykonania.

Po zakończeniu fermentacji należy opracować wynik doświadczeń przy współudziale okręgowego inż.-chemika i przesłać je Dyrekcji P. M. T.

Przez cały ciąg fermentacji wszystkich kategorji tytoniu należy przestrzegać należytego wentylowania magazynów. Specjalnie w magazynach zimnych należy na to zwrócić baczną uwagę, ponieważ jedynie drogą odpowiedniej wentylacji można utrzymać należytą wilgotność względną powietrza i nie dopuszczać do pleśnienia surowca. Należy pamiętać, że tytoń specjalnie w pierwszym okresie fermentacji wydziela duże ilości pary wodnej, która drogą odpowiedniej wentylacji powinna być usuwana nazewnątrz.

O ile magazyny nie posiadają górnej wentylacji przy pomocy kominków wentylacyjnych, należy używać do tego celu okien i przez otwieranie ich odpowiednio wietrzyć magazyny.

Temperaturę stert przy surowcu I, II i III kategorji należy mierzyć i notować 2 razy dziennie o godz. 8 i 14, przy surowcu IV i V kategorji raz dziennie o godz. 8.

We wszystkich magazynach fermentacyjnych należy codziennie notować temperaturę i wilgotność powietrza na salach na specjalnych kartach, które mają być umieszczane na widocznem miejscu.

Dyrekcja P. M. T. zabrania poszczególnym Urzędom wprowadzania zasadniczych zmian w ustalonych metodach fermentacji bez uprzedniego porozumiewania się z okręgowymi inż.-chemikami i uzyskania zezwolenia Dyrekcji P. M. T. Również niedozwolone jest prowadzenie przez Urzędy doświadczeń fermentacyjnych nieobjętych niniejszym zarządzeniem.

Każde zaprojektowane przez Urząd doświadczenie musi do przeprowadzenia jego uzyskać zgodę okręgowego inż.-chemika, który jest obowiązany kontrolować wszystkie wykonywane doświadczenia.

Doświadczenia, do których potrzebna większa ilość surowca (ponad 500 kg) oraz przy których zachodzi możliwość zniszczenia choćby części surowca, mogą być przeprowadzone jedynie za zezwoleniem Dyrekcji P. M. T.

Za Dyrektora P. M. T.
Szef Działu Produkcji
(—) *M. Zdrojewski*

WYDAWCA: DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

TŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ, MIODOWA 22. 61367.